

Forsikring & Pension
Analyserapport 2011:4

ARBEJDE I EFTERLØNSALDEREN

Vibeke Borchsenius

Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. nr. 41 91 91 91

www.forsikringogpension.dk

1.	Indledning og sammenfatning	4	Analyserapport 2011:4
2.	Fleksibel efterløn	5	Arbejde i efterlønsalderen
	Analyser af efterlønsreformen i 1999 og efterlønsmodtagernes helbred	5	Forsikring & Pension
	Regler	6	
	Data	7	
	Omfang	10	
3.	Karakteristika af de fleksible efterlønsmodtagere - deskriptivt	12	
	Efterlønsmodtagere der arbejder ved siden af efterlønnen	12	
	Alder ved overgang til efterløn	17	
4.	Karakteristika af de fleksible efterlønsmodtagere – logit model	20	
	Sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen	21	
	Sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig	23	
5.	Øget beskæftigelse via fleksibilitet?	25	
	Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis alle arbejder ved siden af efterlønnen	26	
	Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis fuldtidsmodtagerne af efterløn arbejder på fuld tid	28	
	Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis de arbejdende efterlønsmodtagere arbejder på fuldtid	28	
	Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis senere overgang til efterløn	28	
6.	Litteratur	30	
7.	Bilag	32	
	Resultater fra logit regressioner	32	
	Resultater fra afsnit 5	37	

1. Indledning og sammenfatning¹

Efterlønsreformen i 1999 betød bl.a. indførelsen af 2-årsreglen, den skattefri præmie og en skærpet modregning af pensionsformue. Derudover øgedes fleksibiliteten i efterlønnen, da det blev muligt at arbejde mere end 200 timer om året og samtidig være på efterløn. Dermed er overgang til efterløn ikke nødvendigvis ensbetydende med 100 pct. tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der har altid været fleksibilitet omkring hvornår man overgår til efterløn – eneste krav er, at man er mellem 60 og 65 år.

Betydningen af den skærpede modregning af pensionsformue og indførslen af den skattefri præmie er belyst i flere undersøgelser. Muligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen – og omfanget af dette – er kun undersøgt i meget begrænset omfang. Analysen giver derfor et unikt billede af, hvem der arbejder ved siden af efterlønnen (arbejdende efterlønsmodtagere), hvor meget de arbejder, samt hvorledes de adskiller sig fra efterlønsmodtagere, der ikke arbejder (fuldtidsmodtagere af efterløn), og efterlønsberettigede beskæftigede.

Detaljerede data fra Danmarks Statistik viser, at knap 22.000 efterlønsmodtagere arbejdede ved siden af efterlønnen i 2008, hvilket svarer til omkring 12 pct. af de personer, der modtog efterløn i 2008. Omfanget af deres arbejde svarer til 5.300 fuldtidsbeskæftigede. Modregningen i efterlønnen pga. arbejde sker time for time, hvormed den økonomiske gevinst ved at arbejde ved siden af efterlønnen er begrænset.² Antallet af efterlønsmodtagere, der arbejder ved siden af efterlønnen, er derfor overraskende stort.

Ved at sammenligne helbred og baggrundskarakteristika som 59-årig mellem 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn og 60-årige arbejdende efterlønsmodtagere i 2008 findes, at 93 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn har helbred og baggrundskarakteristika, der svarer til de arbejdende efterlønsmodtageres. Hvis samtlige fuldtidsmodtagere af efterløn i stedet havde arbejdet ved siden af efterlønnen i 2008, kunne beskæftigelsen have været øget med 34.500 fuldtidsbeskæftigede.

Der er altså et stort potentiale for at få flere fuldtidsmodtagere af efterløn til at arbejde ved siden af efterlønnen, når der ses på helbred og baggrundskarakteristika. Dette vil dog kun være muligt, hvis virksomhederne rent faktisk tilbyder fleksible job til seniorer. Analysen viser, at offentlige virksomheder er dårligere til at beskæftige arbejdende efterlønsmodtagere end private virksomheder.

Der er større forskelle i helbred og baggrundskarakteristika mellem fuldtidsmodtagerne af efterløn og de beskæftigede efterlønsberettigede. Ligeledes er der også stor forskel i helbred og baggrundskarakteristika på de efterlønsmodtagere, der overgår til efterløn som 60-årig, og de efterlønsmodtagere, der er overgået som 62-årig eller senere.

Rapporten er opbygget som følger: I afsnit 2.2 er reglerne for den nuværende efterlønsordning samt reglerne efter Tilbagetrækningsreformen beskrevet, mens tidligere analyser er beskrevet i afsnit 2.1. I afsnit 2.3 er data præsenteret,

¹ Michael Jørgensen, SFI, takkes for værdifulde kommentarer til en tidligere udgave af rapporten. Den endelige rapport er dog alene forfatterens ansvar.

² Personer med en lav timeløn får dog lempeligere modregning, jf. afsnit 2.2.

mens der i afsnit 2.4 ses på det samlede omfang af det arbejde, der præsteres ved siden af efterlønnen. I afsnit 3 findes en deskriptiv analyse af forskelle og ligheder mellem fuldtidsmodtagere af efterløn, arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. Forskellene belyses også vha. en økonomisk model i afsnit 4. I afsnit 5 analyseres sammenfaldet mellem de tre grupper yderligere, og der ses nærmere på omfanget af arbejdende efterlønsmodtagere i hhv. den offentlige og den private sektor.

2. Fleksibel efterløn

2.1. Analyser af efterlønsreformen i 1999 og efterlønsmodtagernes helbred

Der findes en lang række undersøgelser, der belyser effekten af efterlønsreformen i 1999. Typisk undersøges betydningen af den skærpede modregning af pensionsformue og den skattefrie præmie for tilbagetrækningstidspunktet. Der er til gengæld – så vidt vi ved – kun én anden større undersøgelse (Larsen m.fl., 2011), der undersøger et andet element af reformen, nemlig muligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen.³ Ved at sammenkoble spørgeskemaoplysninger og registeroplysninger findes omfanget af det arbejde, der lægges ved siden af efterlønnen.⁴ Derudover klarlægges årsagerne til, at nogle efterlønsmodtagere arbejder ved siden af efterlønnen, mens andre ikke gør. Larsen m.fl. (2011) finder, at det er et positivt tilvalg af arbejde, der er årsagen til, at man arbejder ved siden af efterlønnen. Økonomiske årsager ser derimod ikke ud til at være afgørende faktorer.

Der findes endvidere en række undersøgelser af ligheden mellem forskellige grupper målt ved helbreds- og dødelighedsindikatorer. Typisk sammenlignes 60-64-årige beskæftigede, efterlønsmodtagere og førtidspensionister. I disse sammenligninger skelnes der ikke mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere.

Undersøgelser, der har evalueret efterlønsreformen af 1999, er Danø m.fl. (1998, 2000, 2005), Christensen og Gupta (2000), Bingley m.fl. (2001), Beskæftigelsesministeriet m.fl. (2003), Jørgensen (2009) og Kjeldsen (2010).⁵ Der anvendes både dynamiske modeller og strukturelle modeller af formen option value, jf. Stock og Wise (1990), samt modeller på reduceret form. Konklusionerne er, at såvel den skærpede modregning for pensionsformue som den skattefrie præmie øger tilbagetrækningstidspunktet, om end størrelsen af effekterne varierer mellem undersøgelserne.

Andre gennemgående resultater er, at forudgående ledighed, dårligt helbred og en tilbagetrukket partner fremskynder tilbagetrækningstidspunktet. Omvendt udsætter højere uddannelsesniveau og indkomst⁶ tidspunktet for tilbagetrækning.

³ Derudover har ATP en notits i deres nyhedsbrev om brugen af fleksibel tilbagetrækning (ATP, 2009). Det tal for omfanget, som ATP finder, kan dog ikke genfindes i denne undersøgelse.

⁴ Omfanget af det arbejde, der lægges ved siden af efterlønnen, er meget forskelligt, afhængig af om det opgøres ud fra spørgeskema oplysningerne eller registeroplysningerne.

⁵ En del af disse har kun data fra før reformen, og de er dermed kun i stand til at simulere en effekt af reformen.

⁶ Modstykket hertil er, at øget kompensationsgrad af efterlønnen i forhold til lønnen som erhvervsaktiv fremskynder tilbagetrækningstidspunktet.

Undersøgelser, der sammenligner helbredsindikatorer for forskellige grupper i alderen 60-64 år – DA (2003), DØRS (2005), Velfærdskommissionen (2006), Arbejdsmarkedskommissionen (2009), Schaarup (2009) og DØRS (2011) – finder samstemmende, at modtagere af efterløn og beskæftigede har stort set samme helbred, mens førtidspensionister har væsentligt dårligere helbred.

Der findes kun få undersøgelser, der sammenligner gruppernes dødelighed. Forsikring & Pension (2011) viser, at ufaglærte, faglærte og personer med videregående uddannelse på efterløn har stort set samme antal leveår i alderen 60-68 år som tilsvarende uddannelsesgrupper, der forbliver på arbejdsmarkedet. Ligeledes har mænd og kvinder på efterløn stort set samme antal leveår i alderen 60-68 år som deres kønsfæller på arbejdsmarkedet. Konklusionen er, at det er køn og uddannelse, der har betydning for dødeligheden – ikke efterlønsstatus.

DØRS (2011) viser, at efterlønsmodtagere i gennemsnit har lidt lavere antal leveår i alderen 60-67 år end jævnaldrende, der fortsætter i beskæftigelse i alderen 60-64 år. Således har efterlønsmodtagerne klart længere levetid end førtidspensionisterne, mens de har samme antal leveår i alderen 60-67 år som befolkningen som helhed.

2.2. Regler⁷

Den fleksible efterløn blev indført i forbindelse med efterlønsreformen i 1999, hvor også efterlønsbeviset⁸, 2-årsreglen, den skattefri præmie og modregning af pensionsformue blev indført.

For at opfylde 2-årsreglen skal efterlønnen udskydes mindst 2 år fra det tidspunkt, man har fået sit efterlønsbevis, og arbejdsomfanget skal være mindst 3.120 timer for fuldtidsforsikrede og 2.496 timer for deltidsforsikrede. For de personer, der ikke opfylder 2-årsreglen, er efterlønsatsen 91 pct. af højeste dagpengesats (166.400 kr. i 2008), og man bliver modregnet for alle fradragsberettigede pensionsordninger man har – uanset om de bliver udbetalt eller ej.⁹

Hvis 2-årsreglen er opfyldt, får man 100 pct. af højeste dagpengesats (182.780 kr. i 2008), mildere modregning af pensionsformue og mulighed for optjening af skattefri præmie, hvis man fortsætter med at arbejde i et vist omfang. For at opfylde 2-årsreglen kan man altså tidligst overgå til efterløn som 62-årig. Dette betyder, at til trods for at folk selv kan vælge, hvornår de vil overgå til efterløn, vil det typisk ske som enten 60- eller 62-årig, jf. Tabel 1 i afsnit 2.3.

Før 1999 måtte man kun arbejde 200 timer om året, samtidigt med, at man modtager efterløn. Ved efterlønsreformen blev dette ophævet, og der er herefter ingen krav til mindste eller højeste arbejdstid – det kan aftales frit med arbejdsgiver. Der er specielle regler for selvstændigt erhvervsdrivende, hvor der skal indhentes forudgående godkendelse, ligesom der ikke kan arbejdes som lønmodtager i ægtefælles selvstændige virksomhed. Selvstændigt erhvervsdrivende må maksimalt arbejde 962 timer om året i virksomheden for at kunne modtage efterløn.

⁷ Da der i resten af analysen udelukkende ses på 2008, er det reglerne for dette år, der er beskrevet her. De samme regler gør sig gældende i 2011 – kun beløbsgrænserne er ændrede. Se Forsikring & Pension (2008) og Forsikring & Pension (2011).

⁸ Et bevis A-kassen udsteder til de 60-årige personer, der er berettigede til at modtage efterløn.

⁹ Modregningen gælder også tjenestemandspensioner. ATP og SP er derimod fritaget for modregning.

Som udgangspunkt modregnes der time for time ved lønarbejde fra første arbejdstime. Det betyder i praksis, at efterlønnen beregnes for 37 timer pr. uge, hvorfra det antal timer, man arbejder, fratrækkes. Dette betyder, at en arbejdstime modregnes i efterlønnen med maks. 86,49 kr., hvis man går på efterløn som 60-årig, og maks. 95 kr., hvis man går på efterløn efter 2-årsreglen er opfyldt. Arbejder man mere end 29,6 timer om ugen regnes det som fuldtid, hvorefter efterlønnen for den uge bortfalder. Hvis man arbejder mere end 37 timer i løbet af en uge, modregnes de overskydende timer i efterlønnen i de efterfølgende uger.

I fravær af en timeopgørelse fra arbejdsgiver omregnes lønnen til timer med en sats, der i 2008 udgør 185,94 kr.

Der er pr. 1. januar 2007 indført en særlig begunstigelse for timelønninger på under 185,94 kr., hvor modregningen reduceres forholdsmæssigt for samlet lønindkomst op til 30.000 kr. årligt. For at blive omfattet af reglen kræves, at arbejdsgiver kan opgøre arbejdstimer. Hvis der eksempelvis arbejdes 20 timer en uge til en timeløn på 150 kr., reduceres efterlønnen i denne uge med $(20 * 150) / 186,94 = 16,05$ timer. Arbejdsdirektoratet finder, at der i 1. halvår 2007 var 9.300 personer der blev modregnet efter de lempeligere modregningsregler.

Da efterlønnen modregnes time for time, er der - i modsætning til både 2-årsreglen og den skattefri præmie - ingen offentlige udgifter forbundet med muligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen. Dette betyder samtidig, at efterlønsmodtagerne ikke har et stort økonomisk incitament til at arbejde ved siden af efterlønnen.

Som det vil fremgå af afsnit 2.4, er den gennemsnitlige timeløn 202 kr. for de personer, der arbejder ved siden af efterlønnen. Med en time for time modregning på 95 kr. giver en ekstra times arbejde altså knap 70 kr. netto (hvis personen er bundskatteyder). Hvis man ikke regner optjening af den skattefri præmie med, er den effektive beskatning af arbejdsindkomst altså over 65 pct.

D. 13. maj 2011 indgik den daværende regering, Dansk Folkeparti og Radikale aftale om en tilbagetrækningsreform, der bl.a. vil indebære store ændringer i efterlønsordningen.¹⁰ Det centrale element i reformen er afkortningen af efterlønsperioden fra 5 til 3 år. Denne afkortning er koblet sammen med en forhøjelse af efterlønsydelsen, der så til gengæld modregnes hårdere ved eventuel pensionsformue. Den skattefri efterlønspræmie bevares uændret, selv om den efterløn, man skal give afkald på for at få præmien, er reduceret væsentligt.

2.3. Data

Forsikring & Pension har via Danmarks Statistik adgang til registerdata om alle personer i Danmark. I denne analyse medtages de personer, der var mellem 59 og 64 år pr. 1/1-2008. Herpå kobles forskellige baggrundskarakteristika, som fx køn, alder, civilstand, ægtefællens arbejdsmarkedsstatus, geografi, indkomst, pensionsformue, uddannelse og branche. Oplysningerne om indkomst, arbejdsmarkedsstatus, uddannelse og branche er taget fra det år, hvor personen fyldte 59 år. For de personer, der fylder 65 i 2008, er oplysningerne således taget fra 2002. Indkomst og pensionsformue er deflateret til 2002-priser med lønindexet for den private sektor.¹¹ Personer, der var på overgangsydelse som 59-årig,

¹⁰ I Foxman & Borchsenius (2011) er tilbagetrækningsreformen yderligere beskrevet.

¹¹ Jf. Statistikbanken, tabel LON02.

ekskluderes fra datasættet.¹² Udover ovenstående variable tilknyttedes helbredsindikatorer for hver enkel person. Helbredsindikatorerne summeres for de to år, hvor personen fylder hhv. 58 og 59 år. Helbredsindikatorerne er

- Antal besøg hos almen læge
- Antal besøg hos speciallæge
- Alvorlig og meget alvorlig diagnose¹³
- Indlæggelse på hospital
- Antal uger på sygedagpenge

I Danmarks Statistiks registre er der også oplysninger om den dato, en person er overgået til efterløn, samt informationer på ugebasis om, hvor mange timer en person er blevet modregnet pga. arbejde i 2008.¹⁴ For hver person summeres antallet af modregnede timer, og dette kobles sammen med ovenstående datasæt. Personer, der har været modregnet mindre end 15 timer i 2008, eller ikke har haft hverken lønindkomst eller overskud fra egen virksomhed i 2008, tælles ikke med som arbejdende efterlønsmodtagere. Personens alder ved overgang til efterløn kobles ligeledes.¹⁵

Det fremgår af Tabel 1, at størstedelen af de personer, der i 2008 var på efterløn, er overgået som enten 60- eller 62-årig. 2-årsreglen betyder altså, at langt de fleste efterlønsmodtagere overgår som enten 60- eller 62-årig. Derfor opdeles efterlønsmodtagerne efter, om overgang til efterløn er sket før eller efter det 62. år.

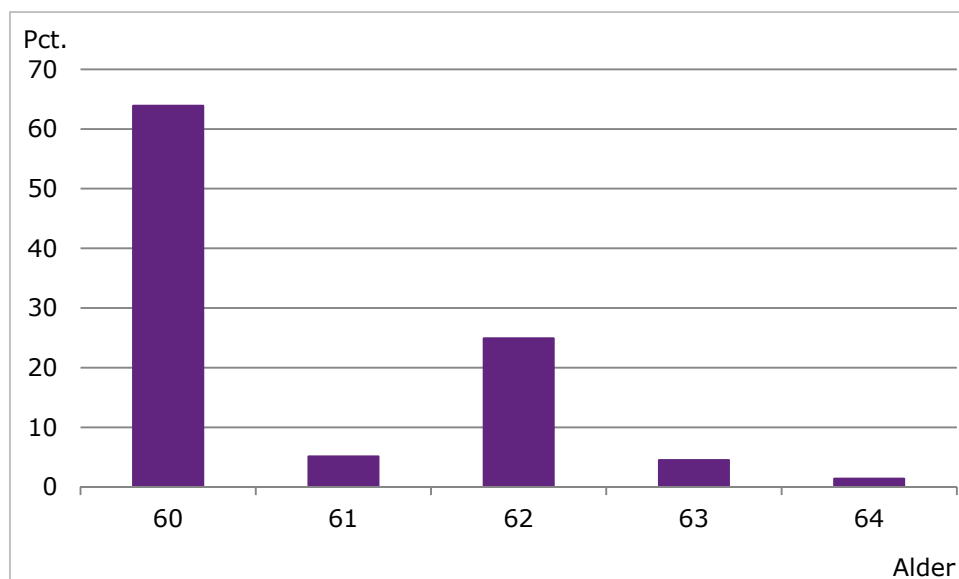
¹² Dette drejer sig om i alt 12.862 personer. I afsnittet omkring det samlede omfang af det arbejde, der lægges ved siden af efterlønnen, inkluderes dog samtlige arbejdende efterlønsmodtagere – uanset socioøkonomisk status som 59-årig.

¹³ Hvilke diagnoser, der er indeholdt i hhv. alvorlig og meget alvorlig diagnose, fremgår fra bilag 7.1

¹⁴ Oplysningerne kommer fra Arbejdsmarkedsstyrelsens Register for arbejdsmarkedet. Der er ikke oplysninger om modregning i uger, hvor personen har været fuldt modregnet. Disse uger findes ved at se på, hvorvidt personen har modtaget efterløn i den pågældende uge. Hvis personen er overgået til efterløn, men ikke har modtaget efterløn, betragtes ugen som værende fuldt modregnet.

¹⁵ Personens alder ved overgang til efterløn er fundet ud fra beskæftigelsesministeriets DREAM-database.

Tabel 1 Overgangsalder for de personer, der var på efterløn i 2008

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik samt Beskæftigelsesministeriets Dream-database.

De efterlønsberettigede beskæftigede i 2008 identificeres ved, at de – udover at være mellem 59 og 64 år pr. 1/1-2008 - har en positiv lønindkomst eller overskud fra egen virksomhed i 2008, indbetalt efterlønsbidrag som 59-årig og samtidig har en socioøkonomisk status som enten lønmodtager eller selvstændig i 2008.¹⁶

I det endelige datasæt beholdes alle personer, der var overgået til efterløn før d. 1/1 2009 eller var efterlønsberettiget beskæftiget i 2008.¹⁷

I alt er der 287.123 personer indeholdt i datasættet, heraf arbejder 21.715 ved siden af efterlønnen, og 118.211 er efterlønsberettigede beskæftigede.

På samme måde som ovenfor kan antallet af arbejdende efterlønsmodtagere kan også findes for hhv. 2007 og 2009. Fra tabel 1 fremgår det, at andelen af efterlønsmodtagere, der arbejder ved siden af efterlønnen, er steget en smule i perioden 2007-2009. Således arbejder 11,3 pct. af efterlønsmodtagerne ved siden af efterlønnen i 2007, mens det i 2008 og 2009 var 12,9 pct.. Det er bemærkelsesværdigt, at andelen af arbejdende efterlønsmodtagere ikke falder i 2009 trods en stor stigning i ledigheden.

¹⁶ Arbejdende efterlønsmodtagere kan i nogle tilfælde også opfylde disse krav. I sådanne tilfælde betegnes personen som værende arbejdende efterlønsmodtager.

¹⁷ Personer, der er 59 år d. 1.1-2008 og har fødselsdag i december, medregnes dog ikke som efterlønsberettiget beskæftiget.

Tabel 2 Basisoplysninger, 2007-2009

	2007		2008		2009	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Fuldtids- efterlønsmodtager	152.253	88,7	147.197	87,1	150.883	87,1
Fleksibel efterlønsmodtager	19.407	11,3	21.715	12,9	22.433	12,9
Alle	171.660	100	168.912	100	173.316	100

Anm.: Alle personer, der har modtaget efterløn i det givne år og som ikke var på overgangsydelse som 59-årig, er medtaget her.

Kilde: Egne beregninger på en fuldtælling af befolkningen.

Personerne i datasættet er udvalgt på baggrund af, at de eksisterer i befolkningen pr. 1.1-2008 og er mellem 59 og 64 år. Det betyder, at personer, der er udvandret eller afgået ved døden i perioden, før de fylder 65 år, og samtidig ville have været under 65 pr. 1.1-2008 – hvis de ikke var udvandrede eller døde – ikke indgår i datasættet. Hvis disse personer er systematisk forskellige på nogle af de forklarende variable, vil der opstå bias i estimerne. Den mest oplagte korrelation er mellem helbred og dødelighed. Forventningen er, at personer, der er afgået ved døden, havde et dårligere helbred end dem, der fortsat lever. Fra resultaterne (afsnit 4) fremgår det, at personer med et dårligt helbred har mindre sandsynlighed for at arbejde ved siden af efterlønnen. Forventningen er derfor, at de personer, der er afgået ved døden, ikke ville have arbejdet ved siden af efterlønnen, hvis de var overlevet frem til 1.1-2008. Hvis dette er rigtigt, er helbredet overvurderet blandt fuldtidsmodtagerne af efterløn. Samme argumentation gør sig gældende, når der ses på, hvorvidt efterlønsmodtagerne er overgået til efterløn, før eller efter de fyldte 62 år. Her kan helbredet blandt de efterlønnere, der er overgået til efterløn som 60- eller 61-årig, være overvurderet. Denne eventuelle selektion af datasættet betyder, at estimerne mht. helbredsvariablene kan være undervurderede (Tabel 8).

2.4. Omfang¹⁸

Det aggregerede omfang af det arbejde, der lægges ved siden af efterlønnen, kan findes ved at summere antallet af modregningstimer for alle de personer, der er blevet modregnet i efterlønnen pga. arbejde i løbet af 2008.¹⁹ De 21.904 personer, der arbejder ved siden af efterlønnen, bliver i alt modregnet 8.460.152 timer i efterlønnen. Hvis det antages, at en fuldtidsbeskæftiget arbejder 1.600 timer om året, svarer efterlønsmodtagernes arbejdsomfang altså til 5.288 fuldtidsbeskæftigede.

Derudover er der godt 118.000 personer, der er berettiget til efterløn i 2008, men fortsat er i beskæftigelse. Den ekstra beskæftigelse som følge af dette er naturligt markant højere end fra de personer, der arbejder ved siden af efterlønnen. Således ville der – når der tages højde for, at ikke alle 118.000 efterlønsberettigede beskæftigede har haft ret til efterløn i hele 2008 – være 92.515 fær-

¹⁸ I dette afsnit er alle arbejdende efterlønsmodtagere talt med. Også de personer, der tidligere har været på overgangsydelse. Dette drejer sig om i alt 189 personer.

¹⁹ Som beskrevet i afsnit 2.3 er personer, der er modregnet mindre end 15 timer i 2008 dog ikke medtaget. Ligeledes kan der være personer, der kun har enten fuldt modregnede uger eller uger med fuld efterløn, der ikke bliver talt med som arbejdende efterlønsmodtagere.

re fuldtidsbeskæftigede i 2008, hvis alle de efterlønsberettigede beskæftigede var overgået til efterløn.²⁰

I det følgende indgår kun personer, der har haft mulighed for at arbejde hele året. Derfor ekskluderes personer, der ikke var overgået til efterløn pr. 1/1-2008, eller var 64 år pr. 1/1-2008. Dette gøres for at få et overblik over, hvordan modregningstimerne fordeler sig og samtidig sikre, at der er sammenhæng mellem det antal timer, en person bliver modregnet, og personens løn. I alt indgår 12.448 personer.

I Tabel 3 er antallet af modregningstimer inddelt i intervaller på 50 timer. Antallet og andelen af personer inden for disse intervaller er vist sammen med medianens timeløn i intervallet. Medianens timeløn ligger på mellem 177 kr. og 250 kr. Den relativt lille variation i timelønningerne tyder på, at modregningstimerne og lønningerne passer fint sammen.

Fra Tabel 3 fremgår desuden, at arbejdsomfanget blandt mange af de arbejdende efterlønsmodtagere er beskedent, idet hele 22 pct. af personerne har arbejdet mindre end 100 timer. Muligheden for at arbejde mere end 200 timer – som blev indført med efterlønsreformen i 1999 – bliver dog brugt af 58,6 pct. af personerne.

Tabel 3 Timelønninger fordelt på modregningstimer, 2008

Modregningstimer	Antal personer	Andel af personer	Medianens timeløn
0-49	1329	10,7	250,0
50-99	1430	11,5	215,5
100-149	1217	9,8	205,0
150-199	1165	9,4	194,2
200-249	819	6,6	180,3
250-299	668	5,4	186,5
300-349	562	4,5	191,2
350-399	485	3,9	189,2
400-449	401	3,2	193,5
450-499	344	2,8	180,5
500-549	317	2,5	189,9
550-599	284	2,3	186,9
600-649	278	2,2	187,9
650-699	235	1,9	185,4
700-749	266	2,1	192,2
750-799	224	1,8	183,6
800-849	194	1,6	177,6
850-899	185	1,5	187,9
900-949	194	1,6	180,2
950-999	223	1,8	181,2
1000-1049	181	1,5	184,7
1050-1099	169	1,4	186,0
1100-1149	168	1,3	182,3
1150-1199	152	1,2	185,6
1200-1249	131	1,1	183,2

²⁰ En del de efterlønsberettigede beskæftigede er dog muligvis udelukkende i efterlønsordningen for at få den skattefri præmie.

1250-1299	116	0,9	178,7
1300-1349	96	0,8	186,0
1350-1399	96	0,8	188,9
1400-1449	88	0,7	191,6
1450-1499	82	0,7	183,0
1500-1549	102	0,8	202,2
1550-1599	31	0,2	191,2
1600	216	1,7	192,7
I alt	12448	100,0	202,7

Anm.: Kun personer, der i løbet af 2008 er modregnet i efterlønnen, er medtaget. Der er desuden betinget på, at man skal være overgået til efterløn og er under 64 år pr. 1/1-2008. Personer, der som 59-årig modtog overgangsydelse, indgår også i ovenstående.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

3. Karakteristika af de fleksible efterlønsmodtagere - deskriptivt

3.1. Efterlønsmodtagere, der arbejder ved siden af efterlønnen

I Tabel 4 sammenlignes forskellige baggrundskarakteristika for fuldtidsmodtagerne af efterløn, arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. Dette afsnit er udelukkende deskriptivt, og der tages derfor ikke højde for korrelation mellem baggrundsvariablene og helbredsvariablene. For eksempel er det velkendt, at personer med et højt uddannelsesniveau også har et bedre helbred end personer med lavt uddannelsesniveau. Man kan derfor ikke på baggrund af resultaterne i dette afsnit konkludere på, om det er helbred eller uddannelsesniveau, der har betydning for, om man bliver fuldtidsmodtager af efterløn, arbejdende efterlønsmodtager eller beskæftiget.

Der er tydelige kønsforskelle mellem de tre grupper. Således er kun 43 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn mænd, mens det gælder for hhv. 54 pct. og 61 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede.

Om man var ansat i den offentlige eller private sektor som 59-årig, adskiller sig også i de tre grupper. Således var 49 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn ansat i den offentlige sektor, mens det kun gælder for 37 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere. Dette kan være et tegn på, at det er lettere for personer i den private sektor at få et fleksibelt job, hvilket der bliver set nærmere på i afsnit 5.1. Desuden kan det også være årsagen til, at der er flere mænd end kvinder, der arbejder ved siden af efterlønnen.²¹ Af de efterlønsberettigede beskæftigede arbejdede 38 pct. i den offentlige sektor.

Anvendelse af fleksibiliteten i efterlønnen kan også være påvirket af, om man har en samlelever, eller om man lever alene. Personer, der ikke har nogen samlelever, kunne tænkes at have en lavere værdi af fritid end personer med en samlelever, og dermed være mere villige til at arbejde ved siden af efterlønnen. Ud fra Tabel 4 ser dette dog ikke ud til at være tilfældet. Der er næsten den samme

²¹ I 2010 arbejdede 25 pct. af mændene i den offentlige sektor, mens det gjaldt for 53 pct. af kvinderne (statistikbanken, rasoff).

andel af hhv. enlige og samleverer blandt fuldtidsmodtagere af efterløn, de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede.²²

Selv om det at have en samlever ikke umiddelbart ser ud til at have betydning for beslutningen om at anvende fleksibiliteten i efterlønnen, kan ægtefællens arbejdsmarkedsstatus stadig tænkes at have betydning. Hvis man har en ægtefælle, der er tilbagetrukket, er værdien af øget fritid muligvis højere, end hvis ens ægtefælle ikke er tilbagetrukket.

Af gifte fuldtidsmodtagere af efterløn har 58 pct. en ægtefælle, der er tilbagetrukket. Det samme gør sig gældende for 46 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere og for kun 27 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. Det ser altså ud til, at ægtefællens arbejdsmarkedsstatus har stor betydning for, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen og i første omgang om man overgår til efterløn. Da manden i et ægteskab i gennemsnit er et par år ældre end kvinden, kan dette også være med til at forklare, hvorfor flere mænd end kvinder arbejder, når de når efterlønsalderen.

Uddannelsesniveaue er en smule forskelligt mellem de tre grupper. Således har 35 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn en grundskoleuddannelse, mens det gælder for hhv. 28 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere og 23 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. Andelen med en lang videregående uddannelse er 2 pct. blandt fuldtidsmodtagerne af efterløn, mens den er hhv. 4 pct. og 8,5 pct. for de arbejdende efterlønsmodtagere og de beskæftigede.

Tabel 4 Baggrundskarakteristika for fuldtidsmodtagere af efterløn, arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede

	Fuldtidsefterløns- modtagere	Arbejdende efterløns- modtagere	Efterlønsbe- rettigede be- skæftigede
	----- Pct. -----		
Køn:			
Mand	43,11	53,57	61,22
Kvinde	56,89	46,43	38,78
Civilstatus:			
Enlig	18,90	18,54	19,00
Gift/samboende	81,10	81,46	81,00
Ægtefælles status:			
Ej tilbagetrukket	41,69	53,70	72,65
Tilbagetrukket	58,31	46,30	27,35
Uddannelse:			
Grundskole	34,85	28,00	23,01
Gymnasial	1,44	1,97	2,25
Faglært	45,06	45,55	43,76
KVU	3,48	4,59	4,93
MVU	13,00	15,52	17,56
LVU	2,17	4,37	8,49
Arbejdsmarkedsstatus som 59-årig:			
Selvstændig	4,63	4,96	11,61
Lønmodtager, topleder	1,77	2,86	4,54
Lønmodtager, højt niveau	7,68	10,71	15,31

²² Som nævnt i indledningen til dette afsnit kan civilstand dog godt have en betydning for, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen, hvis civilstand er korreleret med andre baggrundskarakteristika.

Lønmodtager, ml. niveau	11,76	15,28	17,66
Lønmodtager, grundniveau	51,25	54,20	49,30
Arbejdsløse	21,36	11,08	1,07
Førtidspension	0,00	0,00	0,00
Folkepension	0,00	0,00	0,00
Overgangsydelse	0,00	0,00	0,00
Andre	1,54	0,92	0,51
Landsdel:			
København by	7,53	6,37	8,77
Kbh. omegn og Bornholm	9,31	8,01	10,65
Nordsjælland	7,82	7,81	10,52
Østsjælland	4,89	4,61	5,44
Syd- og Vestsjælland	12,69	11,43	10,65
Fyn	9,58	9,39	8,20
Syddjylland	13,70	14,64	13,05
Østjylland	14,29	15,25	14,73
Vestjylland	8,00	10,39	7,68
Nordjylland	12,19	12,08	10,31
Ansættelsesforhold som 59-årig:			
Offentlig ansat	48,85	37,24	38,32
Privat ansat	51,15	62,76	61,68
Branche som 59-årig:			
Landbrug, skovbrug og fiskeri	2,09	2,89	3,05
Industri, råstoffer og forsyning	17,79	16,44	16,74
Bygge og anlæg	5,86	7,15	7,20
Handel og transport mv.	16,43	20,42	18,33
Information og kommunikation	2,02	2,12	2,60
Finansiering og forsikring	2,70	2,46	3,53
Ejendomshandel og udlejning	1,42	1,39	1,87
Erhvervsservice	5,45	8,08	8,10
Off. adm., underv. og sundhed	42,20	33,71	33,74
Kultur, fritid og anden service	4,05	5,35	4,84
Disponibel indkomst som 59-årig			
1. kvartil	36,26	23,65	11,96
2. kvartil	27,40	27,10	20,84
3. kvartil	21,67	25,94	28,47
4. kvartil	14,67	23,31	38,73
Pensionsformue som 59,5-årig			
1. kvartil	32,90	26,52	15,29
2. kvartil	25,25	25,81	24,40
3. kvartil	21,41	25,34	29,53
4. kvartil	20,44	22,33	30,78
Skatteforhold som 59-årig:			
Højeste	20,09	28,51	43,72
Mellemste	16,37	17,22	14,34
Laveste	63,53	54,27	41,94
Antal personer	147.197	21.715	118.211

Anm.: I ovenstående fordelinger er personer, hvor de givne baggrundskarakteristika er ukendt, ikke medtaget.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Personens arbejdsmarkedsstatus som 59-årig kan også tænkes at have betydning for, hvorvidt en person bliver fuldtidsmodtager af efterløn, arbejdende efterlønsmodtager eller efterlønsberettiget beskæftiget. Forventningen er, at personer, der var arbejdsløse i årene op til efterlønsalderen, har lavere sandsynlig-

Analyserapport 2011:4
Arbejde i efterlønsalderen
Forsikring & Pension

hed for at finde et arbejde ved siden af efterlønnen, end personer der var i beskæftigelse i årene op til efterlønsalderen.

Det fremgår af Tabel 4, at 21 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn var arbejdsløse som 59-årige, mens det gjaldt for 11 pct. blandt de arbejdende efterlønsmodtagere. Andelen af arbejdsløse blandt de efterlønsberettigede beskæftigede var kun 1,1 pct.

På samme måde som arbejdsmarkedsstatus kan timelønnen før overgang til efterløn have betydning for, hvorvidt man vælger at blive arbejdende efterlønsmodtager eller beskæftiget. Da modregningen i efterlønnen sker time for time, må det afgørende for, om man arbejder ved siden af efterlønnen være timelønnen. Man må derfor forvente, at arbejdende efterlønsmodtagere har haft en højere timeløn end fuldtidsmodtagerne af efterløn, da incitamentet til at arbejde ved siden af efterlønnen øges, når timelønnen stiger. De lempeligere modregningsregler for lavtlønnede, som blev indført d. 1.1.2007, modvirker dog denne effekt, da de nye regler isoleret set må øge incitamentet til at arbejde ved siden af efterlønnen for de lavtlønnede.

Da timelønnen kun opgøres for personer, der arbejder i virksomheder med mere end 10 ansatte, er der visse problemer med at bruge denne variabel i den videre analyse. Derfor er den disponible indkomst som 59-årig brugt i stedet.²³ Der vil naturligt være en kraftig positiv korrelation mellem en persons timeløn og den disponible indkomst.

De efterlønsberettigede beskæftigede og de arbejdende efterlønsmodtagere havde en højere disponibel indkomst som 59-årig end fuldtidsmodtagerne af efterløn. Således tilhørte 15 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn den rigeste fjerdedel, mens det gjaldt for 23 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere og for hele 39 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. Disponibel indkomst hænger dog tæt sammen med arbejdsmarkedsstatus som 59-årig, da personer der var arbejdsløse som 59-årig, naturligt også har en lavere disponibel indkomst.

Pensionsformue som 59,5-årig kan også have betydning for, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen eller ej. Hvis man kun har en lille pensionsformue, kan det være nødvendigt at spare yderligere op til sin pensionering. Omvendt bliver man modregnet af sin pensionsformue, hvis man overgår til efterløn inden man fylder 62 år, hvilket kan give incitament til ikke at arbejde ved siden af efterlønnen. Fra Tabel 4 fremgår det, at 33 pct. af fuldtidsmodtagerne af efterløn tilhører den fjerdedel med den laveste pensionsopsparing, mens det gælder for 27 pct. af de arbejdende efterlønsmodtagere og 15 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede.

Der er ikke store geografiske forskelle mellem de tre grupper. Der er dog en tendens til, at de arbejdende efterlønsmodtagere er overrepræsenteret i Jylland, jf. Tabel 4. Ligeledes er de efterlønsberettigede beskæftigede overrepræsenteret i det nordøstlige Sjælland.

Helbred kan også have en betydning for, hvorvidt man bliver fuldtidsmodtager af efterløn, arbejdende efterlønsmodtager eller efterlønsberettiget beskæftiget. Helbred kan samtidig tænkes, at være korreleret med en del af de overnævnte

²³ Regressionerne i afsnit 4 er dog også udført med timelønnen i stedet for den samlede lønindkomst. Resultaterne fremgår af bilag 7.2.

baggrundskarakteristika, fx uddannelse. I Tabel 5 ses en række helbredsindikatorer for gruppen af fuldtidsmodtagere af efterløn, arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. Helbredsindikatorerne er baseret på det tidspunkt, hvor personen fylder hhv. 58 og 59 år.

Fra Tabel 5 fremgår det, at fuldtidsmodtagerne af efterløn som 58- og 59-årig har været 12,3 gange til praktiserende læge, mens de arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede har været hhv. 11,4 og 10,6 gange til almen læge.

Tabel 5 Helbreds-karakteristika for fuldtidsmodtagere af efterløn, de arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede som 58- og 59-årige, 2008

	Fuldtidsefter- lønsmodtagere	Arbejdende efterløns- modtagere	Efterlønsbe- rettigede be- skæftigede
Helbred ved overgang til efterløn:	----- Gns. -----		
Antal besøg almen læge	12,25	11,37	10,63
Antal besøg speciallæge	1,28	1,20	1,35
Antal uger på sygedag- penge	2,43	1,77	1,46
Diagnoser:	----- Andel -----		
Alvorlig diagnose	2,68	2,22	2,15
Meget alvorlig diagnose	1,63	1,39	1,36
Indlagt	14,67	13,76	13,10
Antal personer	147.197	21.715	118.211

Anm.: Oplysningerne stammer fra de år, hvor personen fylder hhv. 58- og 59 år. Helbredsindikatorerne er summeret for de to år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Antal besøg hos speciallæge adskiller sig ikke meget mellem grupperne. Fuldtidsmodtagerne af efterløn har i gennemsnit været 1,3 gange til speciallæge, mens det gælder for 1,2 og 1,4 for de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede. Målt på antal uger på sygedagpenge som 58- og 59-årig tyder det også på, at fuldtidsmodtagerne af efterløn har en smule ringere helbred end de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede.

Af fuldtidsmodtagerne af efterløn har 2,7 pct. fået en stillet en alvorlig diagnose, mens 1,6 pct. har fået stillet en meget alvorlig diagnose og 14,7 pct. har været indlagt som 58- og 59-årig. Disse andele er en smule lavere for både de arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede.

Fuldtidsmodtagerne af efterløn overgår desuden tidligere til efterløn end de arbejdende efterlønsmodtagere. Således var en fuldtidsmodtager af efterløn i gennemsnit 60,9 år ved overgang til efterløn, mens en arbejdende efterlønsmodtager var 61,4 år. Dette skyldes, at dem, der går på efterløn før 2-årsreglen er opfyldt, ikke kan optjene den skattefrie præmie, når de arbejder. Derudover er helbredet blandt fuldtidsmodtagerne af efterløn en smule ringere end de arbejdende efterlønsmodtageres.

Sammenfattende er der nogle forskelle mellem de tre grupper. Forskellene findes særligt inden for køn, hvor langt flere mænd enten er arbejdende efterlønsmodtager eller beskæftigede. Derudover har det også betydning, om man har en ægtefælle, der er tilbagetrukket, og beskæftigelsesstatus som 59-årig har også betydning, ligesom lønnen som 59-årig var højere for de arbejdende efterlønsmodtagere og beskæftigede, end den var for fuldtidsmodtagerne af efterløn. Derudover tyder det på, at fuldtidsmodtagerne af efterløn har en smule dårligere helbred end de to andre grupper, selvom forskellene ikke er slående.

De i Tabel 4 og Tabel 5 nævnte baggrundskarakteristika kan som sagt være korrelerede på forskellige måder, hvorfor man ikke kan konkludere på, hvilke faktorer der reelt har betydning for, om man arbejder ved siden af efterlønnen. Desuden er forskellene mellem grupperne ikke særlig markante, og det kan derfor være svært at sige, om forskellene er signifikante. Dette undersøges nærmere i afsnit 4.

3.2. Alder ved overgang til efterløn

I Tabel 6 sammenlignes baggrundskarakteristika for de efterlønsmodtagere, der overgik til efterløn som 60- eller 61-årig med de efterlønsmodtagere, der overgik til efterløn som 62-årig eller senere.²⁴ Forskellen i karakteristika kan i de fleste tilfælde genfindes fra forskellen mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og personer, der arbejder ved siden af efterlønnen.

Således er kun 40 pct. af efterlønsmodtagerne, der overgår som 60- eller 61-årig, mænd, mens det gælder for 55 pct. af de efterlønsmodtagere, der overgår til efterløn, efter de er fyldt 62 år.

Ligeledes er der også en tendens til, at personer, der som 59-årig var ansat i den private sektor, går senere på efterløn end personer, der som 59-årig var ansat i den offentlige sektor. Således arbejdede 50 pct. af de efterlønsmodtagere, som er overgået som 60- eller 61-årig, i den offentlige sektor, mens det gjaldt for 42 pct. af de efterlønsmodtagere, der er overgået som 62-årig eller senere. Dette kan også være årsagen til, at kvinder oftere overgår til efterløn som 60- eller 61-årig end mænd, da der arbejder flere kvinder end mænd i den offentlige sektor.

At være enlig eller samlevende ser ikke ud til at påvirke beslutningen om, hvornår man overgår til efterløn. Ægtefællens arbejdsmarkedsstatus ser derimod ud til at have en lille betydning for, hvornår man overgår til efterløn. Således har 46 pct. af de personer, som er overgået til efterløn som 62-årig eller senere, en ægtefælle, der ikke er tilbagetrukket. Dette gør sig kun gældende for 42 pct. af de efterlønsmodtagere, der overgik som 60- eller 61-årig. Dette kan igen hænge sammen med køn, idet kvinderne typisk er noget yngre end deres ægtefæller.

Uddannelsesniveauet er generelt højere i gruppen af personer, der er overgået til efterløn som 62-årig eller senere. 37 pct. af de personer, der overgik til efterløn som 60- eller 61-årig, har en grundskole uddannelse, mens det kun er 27 pct. af de personer, der er overgået til efterløn som 62-årig eller senere. Ligeledes er der i denne gruppe 4 pct., der har opnået en lang videregående uddannelse, mens det kun gælder for knap 2 pct. af de efterlønsmodtagere, der er overgået til efterløn som 60- eller 61-årig. Uddannelse er dog korreleret med

²⁴ Personer med en ukendt overgangsalder er ikke medtaget her. Dette drejer sig om 164 personer.

indkomst og pensionsformue, hvilket betyder, at højtuddannede typisk også har større incitament til først at overgå til efterløn, efter de har opfyldt 2-årsreglen.

Ikke overraskende var andelen, der var arbejdsløse som 59-årige, højere blandt gruppen af efterlønsmodtagere, der overgik til efterløn som 60- eller 61-årig. Således var 28 pct. af de efterlønsmodtagere, der er overgået som 60- eller 61-årig, arbejdsløse som 59-årige, mens det kun gjaldt for 1,7 pct. af de efterlønsmodtagere, der er overgået som 62-årig eller senere.²⁵

Tabel 6 Karakteristika af efterlønsmodtagere, der er overgået hhv. før og efter det 62. år, 2008

	Overgået til efterløn som 60- eller 61-årig	Overgået til efter- løn som 62-årig eller senere
	----- Pct. -----	
Køn:		
Mand	39,61	55,32
Kvinde	60,39	44,68
Civilstatus:		
Enlig	19,05	18,38
Gift/samboende	80,95	81,62
Ægtefælles status:		
Ej tilbagetrukket	42,00	45,96
Tilbagetrukket	58,00	54,04
Uddannelse:		
Grundskole	37,17	26,63
Gymnasial	1,44	1,67
Faglært	44,76	46,04
KVU	3,25	4,46
MVU	11,67	17,05
LVU	1,71	4,14
Arbejdsmarkedsstatus som 59-årig:		
Selvstændig	4,07	6,00
Lønmodtager, topleder	1,12	3,69
Lønmodtager, højt niveau	5,59	13,62
Lønmodtager, mellem niveau	9,53	18,25
Lønmodtager, grundniveau	49,61	56,32
Arbejdsløse	28,22	1,69
Førtidspension	0,00	0,00
Folkepension	0,00	0,00
Overgangsydelse	0,00	0,00
Andre	1,85	0,43
Landsdel:		
København by	7,17	7,86
Kbh. omegn og Bornholm	8,72	10,09
Nordsjælland	7,04	9,56
Østsjælland	4,47	5,71
Syd- og Vestsjælland	13,20	11,01
Fyn	9,83	8,94
Sydjylland	13,97	13,48
Østjylland	14,37	14,54
Vestjylland	8,39	8,14
Nordjylland	12,83	10,69
Ansættelsesforhold som 59-årig:		

²⁵ Det fremgår af Pensionsstyrelsen (2010), at andelen af efterlønsmodtagere, der kommer fra ledighed, er faldet siden 2006.

Offentlig ansat	50,09	42,33
Privat ansat	49,91	57,67
Brancheforhold som 59-årig:		
Landbrug, skovbrug og fiskeri	2,28	2,11
Industri, råstoffer og forsyning	16,55	19,25
Bygge og anlæg	5,74	6,54
Handel og transport mv.	16,74	17,52
Information og kommunikation	1,59	2,74
Finansiering og forsikring	1,93	3,83
Ejendomshandel og udlejning	1,35	1,52
Erhvervsservice	5,92	5,72
Off. adm., underv. og sundhed	43,73	36,44
Kultur, fritid og anden service	4,18	4,33
Disponibel indkomst som 59-årig		
1. kvartil	30,46	12,84
2. kvartil	26,59	21,46
3. kvartil	22,68	30,16
4. kvartil	20,27	35,54
Pensionsformue som 59,5-årig		
1. kvartil	32,71	7,65
2. kvartil	27,59	19,18
3. kvartil	22,44	30,77
4. kvartil	17,27	42,40
Skatteforhold som 59-årig:		
Højeste	14,78	35,58
Mellemste	12,68	25,07
Laveste	72,54	39,35
Antal personer	116.828	51.921

Anm.: I ovenstående fordelinger er personer, hvor de givne baggrundskarakteristika er ukendt, ikke medtaget.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

De geografiske forskelle er ikke store mellem de to grupper. Der er dog en tendens til, at personer, der er overgået til efterløn, efter de fyldte 62 år i højere grad bor i Nordøstsjælland, end de efterlønsmodtagere der er overgået som 60- eller 61-årig.

Indkomst og pensionsformue har en forventelig betydning for, hvornår man overgår til efterløn. Personer med en høj indkomst og pensionsformue som 59-årig, vil have en meget lav dækningsgrad og få høj modregning, hvis de overgår til efterløn som 60- eller 61-årig – og dermed ikke opfylder 2-årsreglen. Derimod opnår personerne en højere dækningsgrad samt mildere modregning af pensionsformue, hvis de venter med at gå på efterløn, til de opfylder 2-årsreglen. Således tilhører kun 13 pct. af dem, der overgik som 62-årig eller senere, den fattigste fjerdedel som 59-årig, mens det gjaldt for 30 pct. af de efterlønsmodtagere, der overgik som 60- eller 61-årig. Ligeledes tilhører 42 pct. af de efterlønsmodtagere, der overgik som 62-årig eller senere, den fjerdedel med de højeste pensionsformuer som 59,5-årig.

I Tabel 7 ses helbreds-karakteristika fordelt på de to grupper af efterlønsmodtagere. Heraf fremgår, at personer, der er overgået som 62-årig eller senere, har et noget bedre helbred end de, der er overgået som 60- eller 61-årig. Efterlønsmodtagere, der er overgået før de fyldte 62 år, har haft knap dobbelt så mange uger på sygedagpenge som 58- og 59-årig end de personer, der overgik til efterløn som 62-årig eller senere.

Tabel 7 Helbreds-karakteristika som 58- og 59-årig fordelt på overgangsalder

	Overgået til efterløn før det 62. år	Overgået til efterløn efter det 62. år
Helbred ved overgang til efterløn:	----- Gns. -----	
Antal besøg almen praktiserende læge	13,05	10,10
Antal besøg speciallæge	1,34	1,12
Antal uger på sygedagpenge	2,76	1,40
Diagnoser:	----- Andel -----	
Alvorlig diagnose	2,27	2,25
Meget alvorlig diagnose	1,76	1,23
Indlagt	15,22	13,09
Antal personer	116.828	51.921

Anm.: Oplysningerne stammer fra de år, hvor personen fylder hhv. 58- og 59 år. Helbredsindikatorerne er summeret for de to år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Forskelle i karakteristika mellem personer, der er overgået som 60- eller 61-årige og personer, der er overgået som 62-årige eller senere, findes altså særligt inden for køn, indkomst og pensionsformue som 59-årig. Derudover er der også forskel i helbredsindikatorerne mellem de to grupper.

Fra de deskriptive tabeller i afsnit 3.1 og 3.2 kan man som sagt ikke sige noget om, hvorvidt og hvilke baggrundskarakteristika og helbredsvariable, der er signifikante. Dette undersøges nærmere i afsnit 4.

4. Karakteristika af de fleksible efterlønsmodtagere – logit model

I dette afsnit ses der specifikt på gruppen af efterlønsmodtagere, og hvilke faktorer der er bestemmende for, først hvorvidt man bliver arbejdende efterlønsmodtager (afsnit 4.1), og dernæst hvorvidt man overgår til efterløn som 62-årig eller senere (afsnit 4.2). Vha. en logit-model, som er nærmere beskrevet i boks 1, estimeres hhv. sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen og sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere. Estimationen sker på baggrund af personens helbred og baggrundskarakteristika.

I regressionerne indgår næsten de samme baggrunds- og helbredsvariable som i Tabel 4 og Tabel 5. Dog inkluderes skattebetaling som 59-årig ikke, da det forventeligt er højt korreleret med indkomst. Ligeledes inkluderes de 10 brancher ikke, da de er korreleret med ansættelsesforhold som 59-årig. Antal uger på sygedagpenge inkluderes som en dummyvariabel med værdien 1, hvis man har været på sygedagpenge som 58-59-årig, og værdien 0, hvis man ikke har været på sygedagpenge.

Referencepersonen er defineret som en faglært mand, bosat i Vest-/Sydsjælland med en ægtefælle, der ikke er trukket tilbage. Som 59-årig var han ansat som lønmodtager på mellemniveau med en disponibel indkomst og pensionsformue, der placerer ham i 2. kvartil. Referencepersonen arbejder ikke i den private sektor. Ligeledes har han ikke modtaget sygedagpenge eller været til speciallæge, har mindre end 10 besøg hos almen praktiserende læge, har ikke været indlagt

og har ikke fået stillet en alvorlig eller meget alvorlig diagnose som hverken 58- eller 59-årig.

Boks 1 Økonometrisk metode

Om person i vælger at være fleksibel efterlønsmodtager kan ses som resultatet af en proces, hvor personen sammenligner den forventede nytteværdi ved at arbejde ved siden af efterlønnen med den forventede nytteværdi ved at gå på fuld efterløn/folkepension. Forskellen mellem nytteværdien af at udnytte fleksibiliteten og af tilbagetrækning kan modelleres som en uobserverbar variabel y_i^* :

$$y_i^* = \mathbf{x}_i' \boldsymbol{\beta} + v_i$$

hvor $i = 1, \dots, N$, og det antages, at $v_i \sim iid(0, \sigma_v^2)$. $\mathbf{x}_i$ er en $K \times 1$ observerbar vektor af forklarende variable. Variablen y_i^* kan ikke observeres, i stedet observeres den binære variabel om, hvorvidt person i vælger at tilmelde sig ordningen:

$y_i = 1$ hvis personen arbejder ved siden af efterlønnen, $y_i^* > 0$

$y_i = 0$ hvis personen ikke arbejder ved siden af efterlønnen, $y_i^* \leq 0$

Ved at bruge en binær valgmodel, som er designet til at modellere en binær afhængig variabel, kan sandsynligheden for at $y_i = 1$, givet de forklarende variable, findes. Det kan derved evalueres, hvorledes de forskellige karakteristika såsom køn, uddannelse, branche osv. påvirker tilbøjeligheden til at anvende ordningen.

Den betingede sandsynlighed for, at person i anvender ordningen, kan beskrives ved følgende model:

$$P\{y_i = 1 | \mathbf{x}_i\} = F(\mathbf{x}_i' \boldsymbol{\beta})$$

hvor $F(\mathbf{x}_i' \boldsymbol{\beta})$ er en given fordelingsfunktion, som kun antager værdier mellem 0 og 1. $F(\mathbf{x}_i' \boldsymbol{\beta})$ antages typisk at følge enten normalfordelingen, hvilket resulterer i en probit model, eller den logistiske fordeling, hvilket resulterer i en logit model. I denne rapport anvendes logit modellen.

Estimerne fra regressionen siger hovedsageligt noget om, i hvilken retning en given forklarende variabel påvirker sandsynligheden for, at personen tilmelder sig ordningen (dvs. $y_i = 1$). For at kunne fortolke resultaterne udregnes marginale effekter.

Med udgangspunkt i referencepersonens sandsynlighed for at arbejde ved siden af efterlønnen angiver de marginale effekter sandsynligheden for tilmelding ved ændring i et enkelt af referencepersonens karakteristika. Referencepersonen er defineret ud fra specifikke karakteristika af alle forklarende variable.

På baggrund af de estimerede parameterværdier kan sandsynligheden for, at hver person vil arbejde ved siden af efterlønnen givet personens karakteristika beregnes. Dette er de såkaldte forventede sandsynligheder.

4.1. Sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen

Det ses fra Tabel 8, at sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen for referencepersonen er 14 pct. At have en lang videregående uddannelse forøger sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 11 pct. point,

hvilket næsten er en fordobling ift. referencepersonen. Derimod falder sandsynligheden med 1,5 pct. point, hvis referencepersonen var grundskoleuddannet.

Hvis man var ansat i den private sektor som 59-årig, forøges sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 10 pct. point. Hvis referencepersonens ægtefælle er tilbagetrukket, mindskes derimod sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 3,6 pct. point, mens den falder med 1,8 pct. point hvis referencepersonen er en kvinde.

Indkomst og pensionsformue som 59-årig er også signifikante med de ud fra Tabel 4 forventelige fortegn, men effekterne er beskedne. Dog øges sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 2,0 pct. point, hvis man tilhørte den rigeste fjerdedel som 59-årig.²⁶ Regressionen er også kørt, hvor time-løn som 59-årig er brugt i stedet for indkomsten som 59-årig. Dette ændrer ikke de kvalitative resultater, jf. bilag 7.2. At arbejde ved siden af efterlønnen er altså mest populært blandt de højtlønnede, selv om der pr. 1.1.2007 blev indført lempeligere modregning i efterlønnen for lavtlønnede.

At have haft en alvorlig diagnose som enten 58-årig eller 59-årig mindsker sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 1,6 pct. point, mens det at have en meget alvorlig diagnose ikke er signifikant. Dette kan skyldes, som det også nævnes i afsnit 2.3, at de sygeste er døde før 2008, og dermed er fjernet fra samplet. Hvis man har været på sygedagpenge som 58- eller 59-årig, mindskes sandsynligheden for at være arbejdende efterlønsmodtager med 1,9 pct. point.

Det har ingen betydning, om man arbejder som topleder eller lønmodtager på højt niveau som 59-årig ift. at være lønmodtager på mellem niveau. Til gengæld har selvstændige, lønmodtagere på grundniveau og arbejdsløse en mindre sandsynlighed for at arbejde ved siden af efterlønnen end lønmodtagere på mellem-niveau.

Samtlige landsdele med undtagelse af Nord- og Østsjælland har også signifikant betydning – ift. Syd- og Vestsjælland – for, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen. Dette kan til dels skyldes de lokale arbejdsmarkedsforhold, der jo i sagens natur har betydning for muligheden for arbejde ved siden af efterlønnen. Derudover kan normerne for at arbejde ved siden af efterlønnen være forskellig fra region til region – selv når der er taget højde for alle de andre inkluderede helbreds- og baggrundskaraktistika.

Estimationen giver en Pseudo R^2 på 5 pct. Pseudo R^2 kan dog ikke fortolkes på samme måde som R^2 fra en standard linear regression estimeret ved least squares, hvor målet siger noget om hvor gode de inkluderede baggrundskaraktistika og helbredsvariable er til at forklare den afhængige variabel, jf. Greene (2008). Jf. Tabel 8, er det dog bemærkelsesværdigt, at Pseudo R^2 er på næsten 20 pct. i regressionen, hvor sandsynligheden for at være overgået til efterløn hhv. før og efter det 62. år er estimeret. Dette viser, at de inkluderede baggrundskaraktistika og helbredsvariable er meget bedre til at forklare forskelle mellem personer, der er overgået til efterløn hhv. før og efter det 62. år end til at forklare forskelle mellem personer, der hhv. arbejder og ikke arbejder ved si-

²⁶ Regression er også kørt, hvor uddannelse og socioøkonomisk status udelades for at se, om dette kunne forstærke effekterne fra indkomst og pensionsformue. Effekterne er dog stadig beskedne. Det, at tilhøre den rigeste fjerdedel, øger dog nu sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen med 3,3 pct. point.

den af efterlønnen.²⁷ En måde til at vurdere hvor godt baggrundskaraktistika og helbred er til at forklare, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen, er at sammenligne de predikterede sandsynligheder for, at en given person er hhv. arbejdende efterlønsmodtager eller fuldtidsmodtagere af efterløn. Som det fremgår fra afsnit 5.1, kan de inkluderede baggrundskaraktistika og helbredsvariable kun i meget ringe omfang adskille fuldtidsmodtagerne af efterløn fra de arbejdende efterlønsmodtagere.

En af årsagerne til, at baggrundskaraktistika og helbred er så dårlige til at forklare, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen, kan være, at helbredet vedrører tilstanden som 58- og 59-årig. Hvis personen siden har fået konstateret en alvorlig sygdom, er det snarere helbredet i 2007, der har betydning for hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen i 2008. For at tjekke dette er regressionen også kørt udelukkende for de 60-årige, hvor helbredet som 58-59-årig må være mest retvisende for deres helbred i 2008. Pseudo R^2 er stadig omkring 5 pct., så det at helbredsvariablene i nogle tilfælde ligger en del år før 2008, ser altså ikke ud til at være afgørende for Pseudo R^2 .

Der er altså noget, der tyder på, at de inkluderede helbreds- og baggrundsvariable kun fanger en mindre del af de forhold, der bestemmer, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen eller ej. Det kan i så fald være individuelle uobserverbare faktorer – der er ukorreleret både med personens helbred og baggrundskaraktistika – der forklarer de resterende 95 pct. Alternativt kan det være, at efterspørgslen efter arbejdende efterlønsmodtagere er begrænset. En del af fuldtidsmodtagerne af efterløn ville faktisk gerne arbejde ved siden af efterlønnen, men har ikke haft muligheden.

4.2. Sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig

I Tabel 8 ses også resultaterne fra en logit-model, hvor sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere – ift. at være overgået tidligere – er estimeret. Heraf fremgår det, at sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere er 35 pct. for referencepersonen. Forklaringens graden er nu oppe på knap 20 pct.

At være kvinde mindsker sandsynligheden for at være overgået som 62-årig eller senere med 5,3 pct. point.

Sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere er 10,2 pct. point højere for personer med en lang videregående uddannelse end for faglærte. At have en grundskoleuddannelse mindsker til gengæld sandsynligheden med 2,4 pct. point.

Hvis man som 59-årig var arbejdsløs, har man som forventet markant mindre sandsynlighed for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere, end hvis man var lønmodtager på mellemniveau. Således mindskes sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere med over 30 pct. point, hvis man var arbejdsløs som 59-årig. Det betyder, at næsten alle personer der

²⁷ For at kunne sammenligne R^2 i de to estimationer, kræves det, at det præcis er de samme forklarende variable, der er inkluderet i de to estimationer. I disse to regressioner adskiller de forklarende variable sig udelukkende ved, at der ikke er kontrolleret for alder i regressionen, hvor sandsynligheden for at være overgået hhv. før og efter det 62. år, er estimeret. Da Pseudo R^2 altid vil stige, når antallet af forklarende variable øges, trækker dette entydigt i retning af, at forskellen i Pseudo R^2 mellem de to regressioner er undervurderet.

var arbejdsløse som 59-årig, overgik til efterløn på først mulige tidspunkt. Sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere øges, hvis man som 59-årig var topleder.

Indkomst og pensionsformue har også de forventede effekter på sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere. At være i den fjerdedel med den højeste indkomst som 59-årig, øger sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere med 13 pct. point, mens at være i den fjerdedel med den højeste pensionsformue som 59,5-årig øger sandsynligheden med 7,9 pct. point. Grundet 2-årsreglen er det netop høj indkomst og høj pensionsformue, der giver stærke incitamentter til at overgå som 62-årig i stedet for 60-årig.

Hvis man som 59-årig arbejdede i den private sektor, stiger sandsynligheden for at overgå til efterløn som 62-årig eller senere med knap 12 pct. point ift. de personer, der arbejdede i den offentlige sektor.

Mange af helbredsvariablene er også signifikante, og har forholdsvis stor betydning for, om man er overgået til efterløn som 62-årig eller senere. Hvis man har haft en meget alvorlig diagnose som 58- eller 59-årig, mindskes sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere med 3,7 pct. point, mens sandsynligheden mindskes med 17,6 pct. point, hvis man modtog sygedagpenge som enten 58- eller 59-årig. Hvis man har været mere end 9 gange til praktiserende læge eller har været til speciallæge som 58 eller 59-årig, mindskes sandsynligheden for at være overgået som 62-årig eller senere med hhv. 3,2 pct. point og 2,2 pct. point. Til gengæld har indlæggelse som 58 eller 59-årig en positiv effekt på sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere.

Tabel 8 Marginale effekter af sandsynligheden for at være arbejdende efterlønsmodtager og være overgået til efterløn efter det 62. år, 2008

	Ssh. for at arbejde ved siden af efterlønnen	Ssh. for at være overgået til efterløn som 62-årig
Køn:		
Kvinde	-0,018	-0,053
Ægtefælles status:		
Tilbagetrukket	-0,036	-0,032
Helbredsstatus som 58-59-årig:		
Alvorlig diagnosticeret sygdom	-0,016	-0,014
Meget alvorlig diag. sygdom	-0,011	-0,037
Indlagt	0,002	0,059
Sygedagpenge (>0 uger)	-0,019	-0,176
Almen læge (>9 besøg)	0,005	-0,032
Speciallæge (>1 besøg)	0,002	-0,022
Uddannelse:		
Grundskole	-0,015	-0,024
Gymnasial uddannelse	0,056	0,025
KVU	0,031	0,024
MVU	0,035	-0,010
LVU	0,110	0,102
Socioøkonomisk status som 59-årig:		
Selvstændig	-0,041	-0,008
Topleder	-0,005	0,028
Lønmodtager på højeste niveau	0,002	0,008
Lønmodtager på grundniveau	-0,020	-0,055

Arbejdsløs	-0,049	-0,313
Efterløn og overgangsydelse		
Andre	-0,044	-0,214
Indkomst som 59-årig:		
1. kvartil	-0,025	-0,095
3. kvartil	0,002	0,069
4. kvartil	0,020	0,131
Pensionsformue som 59,5-årig		
1. kvartil	0,012	-0,031
3. kvartil	0,018	0,078
4. kvartil	-0,005	0,079
Alder 1/1-2008		
59 år	-0,009	-
61 år	-0,003	-
62 år	-0,001	-
63 år	-0,016	-
64 år	-0,051	-
Ansættelse som 59-årig:		
Privat sektor	0,100	0,119
Landsdel:		
København by	-0,015	0,080
Københavns omegn og Bornholm	-0,012	0,071
Nordsjælland	-0,002	0,087
Østsjælland	-0,004	0,075
Fyn	0,010	0,032
Syddjylland	0,019	0,030
Østjylland	0,019	0,053
Vestjylland	0,051	0,035
Nordjylland	0,021	0,035
Referencepersons sandsynlighed for at være fleksibel efterlønsmodtager	0,14	0,35
Antal observationer	167.004	166.980
<i>pseudo-R²</i>	0,050	0,195

Anm.: I regressionen er udelukkende medtaget personer, der er overgået til efterløn. Fed skrift indikerer, at estimatet er signifikant på 5 pct. niveau. Signifikanssandsynlighederne findes i bilag 7.2.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

5. Øget beskæftigelse via fleksibilitet?

Når man som efterlønsberettiget 59-årig skal beslutte om, a) hvorvidt man vil overgå til efterløn på fuld tid, b) overgå til efterløn, men bevare en kontakt til arbejdsmarkedet, eller c) fortsætte i beskæftigelse, vil individuelle observerbare og uobserverbare faktorer (udbudssiden) samt faktorer på arbejdsmarkedet og arbejdspladsen (efterspørgselssiden) have betydning for personens valg. Årsagen til, at eksempelvis en sygeplejerske overgår til efterløn kan således være nedslidning efter et langt arbejdsliv. Men det kan også være, at arbejdspladsen ikke skaber rammerne for, at vedkommende som ældre medarbejder kan fortsætte i beskæftigelse eller arbejde fleksibelt ved siden af efterlønnen.

I afsnit 5.1 ses der nærmere på betydningen af både udbudssiden og efterspørgselssiden. Kan forskelle i helbred og baggrundskaraktistika mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere fundet i afsnit 3 forklare, hvem der er hhv. fuldtidsmodtager af efterløn og arbejdende efterlønsmodtager? Hvis helbred og baggrundskaraktistika er gode til at forklare forskellene mellem de to grupper, dvs. hvis sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktistika for fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterløns-

modtagere er lavt, vil øgede muligheder for fleksibilitet på efterspørgselssiden kun have en begrænset effekt på antallet af arbejdende efterlønsmodtagere. Årsagen kunne være, at det bl.a. er helbred, der forhindrer fuldtidsmodtagerne af efterløn i at arbejde. Hvis sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktersistika derimod er højt, kan øgede muligheder for fleksibilitet på efterspørgselssiden øge antallet af arbejdende efterlønsmodtagere, da det ikke er individuelle forhold, der afholder fuldtidsmodtagerne af efterløn fra at arbejde. I de følgende afsnit estimeres og diskuteres sammenfald af helbred og baggrundskaraktersistika mellem grupperne.

Sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktersistika måles også for hhv. fuldtidsmodtagere af efterløn og efterlønsberettigede beskæftigede, samt arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. Derudover undersøges sammenfald af karakteristika også for de personer, der overgået til efterløn hhv. før og efter de fyldte 62 år.

For en uddybning af metoden brugt i dette afsnit og en mere detaljeret gennemgang af resultaterne, henvises til bilag 7.3.

5.1. Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis alle arbejder ved siden af efterlønnen

Fra afsnit 4 findes, at næsten alle de inkluderede helbredsvariable og baggrundskaraktersistika er signifikante, når sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen estimeres. Effekterne er dog beskedne. Derudover er forklaringsgraden kun 5 pct., hvilket betyder, at de inkluderede helbredsvariable og baggrundskaraktersistika kun kan forklare en mindre del af forskellen mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere. For at undersøge dette nærmere, estimeres den forventede sandsynlighed for at være arbejdende efterlønsmodtager for både fuldtidsmodtagere af efterløn, arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede i en *multinomial logit model*. Denne model – samt andre modeller, der beskriver tilbagetrækningsadfærden – er forklaret i bilag 7.3. De forventede sandsynligheder estimeres separat for hhv. de 59-, 60-, 61-, 62-, 63- og 64-årige, og de bruges til at finde hvor høj grad fuldtidsmodtagerne af efterløn har helbred og baggrundskaraktersistika som de arbejdende efterlønsmodtagere.

Blandt de personer, der var 60 år d. 1.1.2008, er sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktersistika mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere 93 pct. Ud fra helbred og baggrundskaraktersistika kan en 60-årig fuldtidsmodtager af efterløn altså arbejde, hvad der svarer til 93 pct. af en arbejdende efterlønsmodtager. Der er en tendens til, at ligheden mellem grupperne falder, jo ældre personerne bliver. Blandt de 63-årige fuldtidsmodtagere af efterløn er det 'kun' 83 pct., der har helbred og baggrundskaraktersistika, der svarer til de arbejdende efterlønsmodtagere.

Såfremt hver af de 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn havde arbejdet ved siden af efterlønnen i samme omfang, som dem der faktisk arbejdede ved siden af efterlønnen, ville der have været godt 4.000 flere fuldtidsbeskæftigede i 2008. Hvis fuldtidsmodtagere af efterløn i de øvrige aldersgrupper ligeledes havde arbejdet ved siden af efterlønnen – i samme omfang som dem, der rent faktisk arbejder ved siden af efterlønnen – ville der samlet have været 34.000 flere fuldtidsbeskæftigede i 2008, jf. bilag 7.3.1.

Spørgsmålet er så, hvorfor der ikke er flere, der arbejder ved siden af efterlønnen. En del af forklaringen til dette kan være, at der fra virksomhedernes side ikke gøres nok for at skabe rammerne til, at man som ældre medarbejder kan fortsætte delvist i beskæftigelse ved siden af efterlønnen.

Det fremgik af Tabel 8, at de arbejdende efterlønsmodtagere i højere grad havde arbejdet i den private sektor end den offentlige sektor som 59-årig – også når der korrigeres for forskelle i helbred og andre baggrundskarakteristika. Dette kan være tegn på, at den private sektor er bedre til at skabe rammerne for, at de ældre kan fastholde en kontakt til arbejdsmarkedet. Ud af de personer, der arbejdede i den offentlige sektor som 59-årig, er 51,5 pct. fuldtidsmodtager af efterløn i 2008, 6,9 pct. er arbejdende efterlønsmodtager, mens 41,6 pct. er efterlønsberettiget beskæftiget, jf. Tabel 9. Ud af de personer, der arbejdede i den offentlige sektor som 59-årig, er der altså knap 14 pct., der arbejder ved siden af efterlønnen i 2008. Af de personer, der arbejdede i den private sektor som 59-årig, er 43,6 pct. fuldtidsmodtager af efterløn i 2008, 9,4 pct. arbejder ved siden af efterlønnen, mens 47 pct. er efterlønsberettigede beskæftigede. I den private sektor er det altså 22 pct. af de personer, der er overgået til efterløn, som arbejder ved siden af efterlønnen. Der er altså noget, der tyder på, at den private sektor er bedre til at få efterlønsmodtagerne til at arbejde ved siden af efterlønnen.²⁸ Ligeledes er andelen af personer, der fortsætter i beskæftigelse, selv om de fylder 60 år – og er efterlønsberettigede – højere i den private sektor. Således er 51 pct. af personerne med privat ansættelse som 59-årig efterlønsberettigede beskæftigede i 2008, mens det kun gælder for knap 42 pct. af de personer, der var ansat i den offentlige sektor som 59-årig.

Tabel 9 Status i 2008 fordelt på ansættelse som 59-årig

	Offentlig ansat som 59,5-årig	Privat ansat som 59,5-årig
	----- Pct. -----	
Fuldtidsmodtager af efterløn	51,3	40,5
Arbejdende efterlønsmodtager	6,9	8,8
Efterlønsberettiget beskæftiget	41,8	50,7
I alt	100	100

Anm.: Personer med uoplyst branche er ikke medtaget her.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Det er dog også interessant at se, hvor efterlønsmodtagerne er ansat i 2008. Derfor er der i det følgende kun medtaget personer, der arbejder ved siden af efterlønnen. Af dem, der arbejdede i den offentlige sektor som 59-årig, er der hele 22 pct., der i 2008 er skiftet til at arbejde i den private sektor, jf. Tabel 10. For de arbejdende efterlønsmodtagere, der var ansat i den private sektor som 59-årig, er der til gengæld kun 7 pct., der i 2008 er skiftet til at arbejde i den offentlige sektor. Dette er igen tegn på, at den private sektor er bedre til at skabe mulighederne for, at efterlønsmodtagerne delvist fastholdes på arbejdsmarkedet.

²⁸ En del af forklaringen på den store forskel i antallet af arbejdende efterlønsmodtagere i de to sektorer, kan også skyldes, at personer i den offentlige sektor har andre præferencer end dem i den private sektor. Alternativt kan personerne i den offentlige sektor have sparet mere op til pension og derfor bedre have råd til at trække sig tilbage. Jf. Tabel 8, har pensionsformue dog ikke den store betydning for, hvorvidt man arbejder ved siden af efterlønnen.

Tabel 10 Ansættelse i 2008 fordelt på ansættelse som 59-årig

	Arbejdende efter- lønsmodtager i 2008 og offentligt ansat som 59-årig	Arbejdende efter- lønsmodtager i 2008 og privat ansættelse som 59-årig
	-----	Pct. -----
Offentlig ansættelse i 2008	78,0	7,5
Privat ansættelse i 2008	22,0	92,5
I alt	100,0	100,0

Anm.: Kun halvdelen af de arbejdende efterlønsmodtagere har brancheoplysninger i registeret i 2008. Det er altså ikke alle de arbejdende efterlønsmodtagere, der er medtaget.

Kilde: Egen beregning på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Der er altså tilsyneladende mulighed for forbedringer i fleksibiliteten i den offentlige sektor.

5.2. Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis fuldtidsmodtagerne af efterløn arbejder på fuld tid

Fra Tabel 4 og Tabel 5 er det klart, at forskellene i helbred og baggrundskaraktistika mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og efterlønsberettigede beskæftigede er større end blandt arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. På samme måde som i ovenstående afsnit kan den forventede sandsynlighed for at være efterlønsberettiget beskæftiget estimeres for hhv. fuldtidsmodtagerne af efterløn, de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede, hvorefter sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktistika kan vurderes.

De 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn har helbred og baggrundskaraktistika der svarer til 56 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. Dette ændrer sig ikke meget, når der ses på de øvrige aldersgrupper. Der er altså markant større forskel på fuldtidsmodtagere af efterløn og efterlønsberettigede beskæftigede, end der er på fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere.

5.3. Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis de arbejdende efterlønsmodtagere arbejder på fuldtid

Som man ville forvente, er sammenfaldet af helbred og karakteristika større mellem de arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede. De 60-årige arbejdende efterlønsmodtagere har således helbred og baggrundskaraktistika, der svarer til knap 70 pct. af de 60-årige efterlønsberettigede beskæftigede. For de øvrige alderstrin er sammenfaldet lidt højere, og ligger stabilt på 75 pct.

5.4. Potentiale for øget arbejdsudbud – hvis senere overgang til efterløn

Fra Tabel 8 fremgik det, at helbred og baggrundskaraktistika kunne forklare knap 20 pct. af variationen mellem efterlønsmodtagere, der var overgået som 60- eller 61-årig, og efterlønsmodtagere, der var overgået som 62-årig eller senere. Umiddelbart er helbred og baggrundskaraktistika altså vigtigere for,

hvornår man trækker sig tilbage end hvorvidt, man arbejder ved siden af efterlønnen eller ej. Sandsynligvis ligger forskellen især inden for indkomst og pensionsformue, der, pga. 2-årsreglen, giver stærke incitamenter til at udskyde overgangen til efterløn, men ikke øger incitamenterne til at arbejde ved siden af efterlønnen.

Som forventet er der relativ stor forskel på gruppen af efterlønsmodtagere, der overgår som 60- eller 61-årig, og gruppen, der overgår som 62-årig eller senere. Således har en gennemsnitlig efterlønsmodtager, der er overgået til efterløn som 60- eller 61-årig, 54 pct. af de samme helbred og baggrundskaraktistika, som en gennemsnitlig efterlønsmodtager, der er overgået til efterløn som 62-årig eller senere.

Det er ikke tilfældigt, at sammenfaldet af helbred og baggrundskaraktistika mellem 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn og efterlønsberettigede beskæftigede svarer til sammenfaldet mellem personer, der overgået til efterløn som hhv. før og efter det 62. år. Der er stor sandsynlighed for, at de 60-årige efterlønsberettigede beskæftigede netop har tænkt sig at udskyde deres overgang til efterløn, til de opfylder 2-årsreglen. Dette kan fx være pga. høj indkomst og pensionsformue – karakteristika, der er kendetegnende for både de efterlønsberettigede beskæftigede og efterlønsmodtagere, der i 2008 var overgået som 62-årig eller senere. At undersøge sammenfald af karakteristika mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og efterlønsberettigede beskæftigede er altså i høj grad det samme som at undersøge sammenfald af karakteristika mellem personer, der er overgået til efterløn hhv. før og efter det 62. år.

6. Litteratur

- Arbejdsmarkedskommissionen. (2009). *Velfærd kræver arbejde*.
- ATP. (2009). *Faktum - Flere efterlønnere arbejder ved siden af*. ATP.
- Belloni, M. (2008). The Option Value Model in the Retirement Literature: The Trade-off between Computational Complexity and Predictive Validity. *Enepri Research Report No. 50*.
- Burkhauser, R. V., Butler, J. S., & Gumus, G. (2003). Option Value and Dynamic Programming Model Estimates of Social Security Disability Insurance Application timing. *IZA DP NO. 941*.
- Casanova, M. (2010). Happy together: A Structural Model of Couples' Joint Retirement Choices.
- Christensen, B. J., & Gupta, N. B. (2000). Effekten af pensionsreform på danske ægtepars udtræden af arbejdsmarkedet. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 138, s. 222-242.
- Dansk Arbejdsgiverforening. (2003). *Ældre og Arbejdsmarkedet*.
- Danø, A. M., Ejrnæs, M., & Husted, L. (2005). Do single women value early retirement more than single men? *Labour Economics*, 12(1), s. 47-71.
- Danø, A. M., Ejrnæs, M., & Husted, L. (2000). Hvordan påvirker efterlønsreformen de ældres tilbagetrækningsalder=. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, s. 205-221.
- Danø, A. M., Ejrnæs, M., & Husted, L. (1998). Kønsforskelle i adfærd ved tilbagetrækning til efterløn. *AKF forlaget*.
- De Økonomiske Råd. (2005). *Dansk Økonomi, forår 2005*.
- De Økonomiske Råd. (2011). *Dansk Økonomi, forår 2011*.
- Forsikring & Pension. (2011). Hentede 1. 2 2011 fra <http://www.forsikringogpension.dk/presse/nyheder/2011/Sider/Efterloennere-doer-ikke-tidligere.aspx>
- Forsikring & Pension. (2008). *Sociale ydelser 2008 - Hvem, hvad & hvornår*. København: Forsikring & Pension.
- Forsikring & Pension. (2011). *Sociale ydelser 2011 - Hvem, hvad & hvornår*. København: Forsikring & Pension.
- Foxman, P., & Borchsenius, V. (2011). *Fleksibel tilbagetrækning er et alternativ til efterløn*. Forsikring & Pension.
- Green, W. H. (2008). *Econometric Analysis*. Pearson Prentice Hall, 6th edition.
- Jørgensen, M. (2009). *En effektmåling af efterlønsreformen af 1999*. København: SFI.
- Kjeldsen, J. A. (2010). *Tilbagetrækningsadfærd i Danmark - En empirisk analyse med særligt fokus på pensionsopsparring*. Speciale fra Københavns Universitet.
- Larsen, M., Bach, H. B., & Ellebæk, L. S. (2011). *55-70-åriges forbliven på arbejdsmarkedet - adfærd, forventninger, aftaler og kendskab til regler*. SFI.

Pensionsstyrelsen. (2010). *Bruttotilgangen til efterløn.*

Schaarup, J. Z. (2009). *Har efterlønsmodtagere et dårligt helbred?* Forsikring & Pension.

Stock, J. H., & Wise, D. A. (1990). The Pension Inducement To Retire: An Option Value Analysis. *NBER chapters in Issues in the Economics of Ageing* , s. 205-230.

Velfærdskommissionen. (2006). *Fremtidens velfærd - vores valg.*

Analyserapport 2011:4
Arbejde i efterlønsalderen
Forsikring & Pension

7. Bilag

7.1. Definition af alvorlig og meget alvorlig sygdom

Sygehusbenyttelsesregisteret giver oplysninger om personernes diagnosticerede (dominerende) sygdom i hvert år. Diagnoserne i registeret er inddelt i 99 sygdomsgrupper. Baseret på egne og lægefaglige vurderinger er der udvalgt en række diagnoser, som kan siges at være alvorlige i den forstand, at de er forenelige med et langt og kompliceret sygdomsforløb. De alvorlige sygdomme er afgrænset i to grupper:

Meget alvorlige diagnoser udgøres af sygdomsgrupper, som altid må anses for at have alvorlige konsekvenser. Følgende sygdomme er inkluderet: Alle ondartede svulster, svulst i lymfatisk og bloddannende væv, sindssygdomme, akut hjerteinfarkt og karsygdomme i hjerne.

Alvorlige diagnoser udgøres af sygdomsgrupper, der ikke nødvendigvis altid har alvorlige konsekvenser. Følgende sygdomme er inkluderet: sukkersyge, sygdomme i blod og bloddannende organer, neuroser, personlighedsforstyrrelser og andre psykiske, ikke-psykiske forstyrrelser samt åndssvaghed og mental regulering, epilepsi, andre sygdomme i nervesystemet, blodtryksforhøjelse (herunder blodtryksforhøjelse med hjertesygdom og med nyresygdom), andre iskæmiske hjertesygdomme, symptomatisk hjertesygdom, andre hjertesygdomme, karsygdomme i hjerne, åreforkalkning, bronchitis, udvidede lunger og astma, tarmslyng uden oplysning om brok, andre sygdomme i lever, galdeveje og bugspytkirtel, andre sygdomme i urinorganer, leddegigt og beslægtede sygdomme, knoglemarvsbetændelse og andre knoglesygdomme, sygdomme i brusk mellem ryghvirvler, bevægelsessystem og bindevæv, brud af lårbenshals og anden eller uspecificeret intrakraniellæsion.

7.2. Resultater fra logit regressioner

I Tabel 11 fremgår estimationsresultaterne samt signifikanssandsynligheden for logit regressionen angående sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen. Referencepersonen er den samme som den, der er nævnt i teksten.

Tabel 11 Sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen, 2008

	Ssh. for at arbejde ved siden af efterlønnen	Signifikanssandsynlighed
Køn:		
Kvinde	-0,018	0,000
Ægtefælles status:		
Tilbage trukket	-0,036	0,000
Helbredsstatus som 59-årig:		
Alvorlig diagnosticeret sygdom	-0,016	0,005
Meget alvorlig diag. sygdom	-0,011	0,125
Indlagt	0,002	0,441
Antal uger på sygedagpenge	-0,019	0,000
Besøg hos almen læge	0,005	0,007
Besøg hos speciallæge	0,002	0,562
Uddannelse:		
Grundskole	-0,015	0,000
Gymnasial uddannelse	0,056	0,000

KVU	0,031	0,000
MVU	0,035	0,000
LVU	0,110	0,000
Arbejdsmarkedsstatus som 59-årig:		
Selvstændig	-0,041	0,000
Topleder	-0,005	0,368
Lønmodtager på højeste niveau	0,002	0,690
Lønmodtager på grundniveau	-0,020	0,000
Arbejdsløs	-0,049	0,000
Efterløn og overgangsydelse		
Andre	-0,044	0,000
Indkomst som 59-årig:		
1. kvartil	-0,025	0,000
3. kvartil	0,002	0,399
4. kvartil	0,020	0,000
Pensionsformue som 59,5-årig		
1. kvartil	0,012	0,000
3. kvartil	0,018	0,000
4. kvartil	-0,005	0,098
Alder 1/1-2008		
59 år	-0,009	0,039
61 år	-0,003	0,304
62 år	-0,001	0,847
63 år	-0,016	0,000
64 år	-0,051	0,000
Ansættelse som 59-årig:		
Privat sektor	0,100	0,000
Landsdel:		
København by	-0,015	0,000
Københavns omegn og Bornholm	-0,012	0,003
Nordsjælland	-0,002	0,651
Østsjælland	-0,004	0,429
Fyn	0,010	0,010
Syddjylland	0,019	0,000
Østjylland	0,019	0,000
Vestjylland	0,051	0,000
Nordjylland	0,021	0,000
Estimeret ssh. for, at referencepersonen er arbejdende efterlønsmodtager	0,14	
Antal observationer	167.004	
<i>pseudo-R</i> ²	0,050	

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik.

I Tabel 12 er den samme regression som ovenstående vist. Eneste forskel er, at timelønnen som 59-årig er brugt i stedet for den samlede indkomst som 59-årig. Dette betyder, at der kun indgår personer, der som 59-årig arbejdede i virksomheder med mere end 10 ansatte, da statistikken kun omfatter sådanne virksomheder.

Tabel 12 Sandsynligheden for at arbejde ved siden af efterlønnen

	Ssh. for at arbejde ved siden af efterlønnen	Signifikanssandsynlighed
Køn:		
Kvinde	-0,030	0,000
Ægtefælles status:		

Tilbagetrukket	-0,043	0,000
Helbredsstatus som 58- og 59-årig:		
Alvorlig sygdom	-0,015	0,080
Meget alvorlig sygdom	-0,019	0,080
Indlagt	0,011	0,021
Antal uger på sygedagpenge	-0,025	0,000
Besøg hos almen læge	0,007	0,008
Besøg hos speciallæge	0,003	0,570
Uddannelse:		
Grundskole	-0,017	0,000
Gymnasial uddannelse	0,062	0,000
KVU	0,034	0,000
MVU	0,023	0,000
LVU	0,128	0,000
Arb.markedsstatus som 59-årig:		
Selvstændig	0,071	0,002
Topleder	-0,005	0,458
Lømm. på højeste niveau	-0,008	0,100
Lønmodtager på grundniveau	-0,032	0,000
Arbejdsløs	0,023	0,004
Efterløn og overgangsydelse		
Andre	0,012	0,692
Timeløn som 59-årig:		
1. kvartil	0,001	0,822
3. kvartil	0,002	0,541
4. kvartil	0,020	0,000
Pensionsformue som 59,5-årig		
1. kvartil	0,014	0,003
3. kvartil	0,028	0,000
4. kvartil	-0,005	0,231
Alder 1/1-2008		
59 år	-0,011	0,067
61 år	0,001	0,856
62 år	0,010	0,039
63 år	-0,016	0,001
64 år	-0,050	0,000
Ansættelse som 59-årig:		
Privat sektor	0,067	0,000
Landsdel:		
København by	-0,015	0,013
Københavns omegn og Bornholm	-0,008	0,168
Nordsjælland	0,004	0,476
Østsjælland	0,006	0,400
Fyn	0,020	0,001
Syddjylland	0,017	0,001
Østjylland	0,028	0,000
Vestjylland	0,053	0,000
Nordjylland	0,020	0,000
Estimeret ssh. for, at referenceper-		
sonen er arbejdende efterløkker	0,153	
Antal observationer	99662	
<i>pseudo-R</i> ²	0,036	

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik.

I Tabel 13 ses estimationsresultater og signifikanssandsynligheder for logitregressionen, der estimerer sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere. Referencepersonen er den samme som den, der er nævnt i teksten.

Tabel 13 Sandsynligheden for at være overgået til efterløn som 62-årig eller senere, 2008

Analyserapport 2011:4
Arbejde i efterlønsalderen
Forsikring & Pension

	Ssh. for at være overgået til efterløn som 62-årig	Signifikans- sandsynlig- hed
Køn:		
Kvinde	-0,053	0,000
Ægtefælles status:		
Tilbage trukket	-0,032	0,000
Helbredsstatus som 59-årig:		
Alvorlig diagnosticeret sygdom	-0,014	0,145
Meget alvorlig diag. sygdom	-0,037	0,001
Indlagt	0,059	0,000
Antal uger på sygedagpenge	-0,176	0,000
Besøg hos almen læge	-0,032	0,000
Besøg hos speciallæge	-0,022	0,000
Uddannelse:		
Grundskole	-0,024	0,000
Gymnasial uddannelse	0,025	0,030
KVU	0,024	0,001
MVU	-0,010	0,035
LVU	0,102	0,000
Arbejdsmarkedsstatus som 59-årig:		
Selvstændig	-0,008	0,254
Topleder	0,028	0,003
Lønmodtager på højeste niveau	0,008	0,154
Lønmodtager på grundniveau	-0,055	0,000
Arbejdsløs	-0,313	0,000
Efterløn og overgangsydelse		
Andre	-0,214	0,000
Indkomst som 59-årig:		
1. kvartil	-0,095	0,000
3. kvartil	0,069	0,000
4. kvartil	0,131	0,000
Pensionsformue som 59,5-årig		
1. kvartil	-0,031	0,000
3. kvartil	0,078	0,000
4. kvartil	0,079	0,000
Ansættelse som 59-årig:		
Privat sektor	0,119	0,000
Landsdel:		
København by	0,080	0,000
Københavns omegn og Bornholm	0,071	0,000
Nordsjælland	0,087	0,000
Østsjælland	0,075	0,000
Fyn	0,032	0,000
Syddjylland	0,030	0,000
Østjylland	0,053	0,000
Vestjylland	0,035	0,000
Nordjylland	0,035	0,000
Estimeret ssh. for, at referenceper- sonen er arbejdende efterlønsmodta- ger	0,35	
Antal observationer	166.980	
<i>pseudo-R</i> ²	0,195	

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik

7.3. Resultater fra afsnit 5

Der findes en række økonomiske modeller, der beskriver den individuelle beslutning om tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet som løsning af et dynamisk optimeringsproblem. I den grundlæggende model antages typisk, at forbrug og fritid giver nytte, og kilden til indkomst - og dermed forbrug - er arbejde, egen pensionsopsparing og offentlige pensions- og tilbagetrækningsydelse. Det optimale tilbagetrækningstidspunkt tager højde for konsekvenser af tilbagetrækningen for fremtidige indkomststrømme og balancerer nyttekonsekvenserne af øget fritid som tilbagetrukket med konsekvenserne af lavere forbrug.

I mere avancerede modeller tages der også højde for bl.a. helbredsstatus, en evt. ægtefælles tilbagetrækningsstatus - eller modellering af ægteparrets fælles tilbagetrækningsbeslutning - og usikkerhed om fx fremtidig helbred og arbejdsindkomst.

De to måder, som sådanne dynamiske, strukturelle optimeringsproblemer typisk formuleres på til opstilling af estimationsligninger, er "option value", jf. Stock and Wise (1990), og "dynamic programming", jf. Rust (1987). Erfaringsmæssigt er det beregningsmæssigt mindre komplekst at opstille og estimere en option value-model end en dynamic programming-model.

En række undersøgelser viser, at option value- og dynamic programming-modeller har stort set ens forudsigelsesegenskaber, jf. Belloni (2008). Forudsigelsesegenskaberne er typisk mindre gode for modeller på reduceret form, der ikke eksplicit tager højde for det dynamisk fremadskuende i beslutningen om at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet - og som benytter det samme antal forklarende variabler som de strukturelle modeller.

I afsnit 5 er der bevidst brugt en multinomial logit model - som er en model på reduceret form - til beskrivelse af, hvem der arbejder ved siden af efterlønnen. Det skyldes, at det underliggende maksimeringsproblem er et valg mellem tre muligheder: at fortsætte med at arbejde, at trække sig tilbage på efterløn uden at arbejde ved siden af, og at trække sig tilbage på efterløn og arbejde ved siden af efterlønnen. Dette komplicerer maksimeringsproblemet og dets empiriske implementering i forhold til standardsituationen med to valgmuligheder.

Multinomial logit modellen er en generalisering af den binære responsmodel beskrevet i afsnit 4. Den tillader for mere end to diskrete udfald, hvor der ikke er en naturlig rangordning af udfaldene af den afhængige variabel. Som i den binære responsmodel bruges modellen til at bestemme, hvordan marginale ændringer i de forklarende variable påvirker sandsynligheden for at vælge de forskellige udfald. Udfaldene for fx en 59-årig, der er medlem af efterlønsordningen, i 2008 er:

1 hvis personen vælger at gå på efterløn

$y_i =$ 2 hvis personen vælger at arbejde ved siden af efterlønnen

3 hvis personen vælger at forblive beskæftiget

For de 60-64-årige er de samme udfald gældende. Hvis der er afhængighed mellem de forskellige udfald, som en person kan vælge mellem, foretrækkes multinomial modellen frem for flere logit modeller, der hver estimerer sandsynligheden for valg mellem to udfald.

Den multinomiale logit model antager uafhængighed af irrelevante alternativer (IAA). Dette betyder, at den relative sandsynlighed for at forblive i beskæftigelse frem for at blive fuldtidsmodtager af efterløn, ikke må afhænge af den tredje mulighed, som er, at blive arbejdende efterlønsmodtager.

Givet parameterestimaterne fra multinomial logit modellen kan den predikterede sandsynlighed for hver person for hvert udfald beregnes ud fra den enkeltes persons baggrundsvariable.

7.3.1. Potentiale for øget arbejdsudbud – alle arbejder ved siden af efterlønnen

I Tabel 14 ses de gennemsnitlige predikterede sandsynligheder for at være arbejdende efterlønsmodtager for hhv. fuldtidsmodtagerne af efterløn, de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede. Som forventet er den predikterede sandsynlighed for at være arbejdende efterlønsmodtager størst for de personer, der i 2008 faktisk var arbejdende efterlønsmodtagere.

Tabel 14 Predikterede sandsynligheder for at være arbejdende efterlønsmodtager, 2008, multinominal logit model

Predikeret sandsynlighed for at være arbejdende efterlønnere	Fuldtidsefterlønsmodtagere	Arbejdende efterlønsmodtagere	Efterlønsberettigede beskæftigede
- Alder -	----- Pct. -----		
59 år	5,05	5,43	3,01
Konfindensinterval	4,06-6,28	4,42-6,65	2,48-3,65
60 år	6,64	7,19	4,36
Konfindensinterval	5,60-7,85	6,13-8,39	3,76-5,03
61 år	8,45	9,49	8,3
Konfindensinterval	7,39-9,63	8,39-10,70	7,39-9,28
62 år	9,88	11,85	11,13
Konfindensinterval	8,73-11,15	10,59-13,22	10,02-12,31
63 år	9,43	11,41	11,05
Konfindensinterval	8,25-10,75	10,09-12,86	9,83-12,36
64 år	6,93	8,66	8,47
Konfindensinterval	5,83-8,21	7,37-10,13	7,25-9,84

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik

For at finde andelen af fuldtidsmodtagere af efterløn, der har samme helbred og baggrundskarakteristika som de arbejdende efterlønsmodtagere, sættes den gennemsnitlige predikterede sandsynlighed for at være arbejdende efterlønsmodtager for fuldtidsmodtagerne af efterløn i forhold til den tilsvarende gennemsnitlige predikterede sandsynlighed for de arbejdende efterlønsmodtagere. Således har de 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn 93 pct. af det samme helbred og baggrundskarakteristika som de 60-årige arbejdende efterlønsmodtagere. Der er en tendens til at denne andel falder, jo ældre personerne er. Således har de 63-årige fuldtidsmodtagere af efterløn 83 pct. af det samme helbred og baggrundskarakteristika som de arbejdende efterlønsmodtagere, jf. Tabel 16.

Tabel 15 Sammenfald af helbred og baggrundskaraktetika mellem fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere (pct.), 2008

	Sammenfald
59 år	93,00
60 år	92,35
61 år	89,04
62 år	83,38
63 år	82,65
64 år	80,02

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Hvis fuldtidsmodtagere af efterløn i stedet havde arbejdet ved siden af efterlønnen, havde de i 2008 bidraget med 34.542 ekstra fuldtidsbeskæftigede, jf. Tabel 16. Til udregningen af dette skal der tages højde for arbejdsomfanget blandt de arbejdende efterlønsmodtagere i hver aldersgruppe. Dette gøres ved at summere antallet af modregningstimer i hver aldersgruppe og dividere med 1600 timer.²⁹ Hermed fås antallet af fuldtidsbeskæftigede, som det arbejde de arbejdende efterlønsmodtagere udfører, svarer til. Ved at sætte dette ift. det samlede antal arbejdende efterlønsmodtagere i hver aldersgruppe fås antallet af fuldtidsbeskæftigede pr. arbejdende efterlønsmodtager.

Der er 17.411 60-årige fuldtidsmodtagere af efterløn, der har arbejdet ved siden af efterlønnen i 2008. Hver af disse arbejdende efterlønsmodtagere bidrager i gennemsnit med arbejdskraft, der svarer til 23 pct. af en fuldtidsbeskæftiget. Dermed vil de 17.411 personer tilsammen have øget beskæftigelsen med 3.716 fuldtidspersoner.

²⁹ 1600 er det antal timer, en fuldtidsbeskæftiget arbejder pr. år.

Tabel 16 Ekstra fuldtidsbeskæftigede, hvis fuldtidsmodtagere af efterløn, havde arbejdet ved siden af efterlønnen, 2008

Alder	Antal fuldtidsefterlønsmodtagere	Arbejdsomfang	Potentielt øget beskæftigelse
- År -	- antal -	- andel -	- antal -
59	12.352	0,15	1.837
60	17.411	0,23	4.017
61	25.899	0,22	5.572
62	29.382	0,30	8.696
63	30.651	0,29	8.911
64	29.814	0,18	5.511
I alt			34.542

Anm.: Arbejdsomfang er defineret som (fuldtidsbesk. arb. efterlønnere / antal arb. efterlønnere). Der er ikke taget højde for, hvornår man er overgået til efterløn i 2008. Det antages derfor implicit, at overgangstidspunktet for de personer, der er overgået til efterløn i 2008, er ens for hhv. fuldtidsmodtagerne af efterløn og de arbejdende efterlønsmodtagere.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

7.3.2. Potentiale for øget arbejdsudbud – de arbejdende efterlønsmodtagere arbejder på fuld tid

I Tabel 17 ses de gennemsnitlige predikterede sandsynligheder for at være efterlønsberettiget beskæftiget for de tre grupper. Som forventet er sandsynligheden for at være efterlønsberettiget beskæftiget størst blandt de personer, der rent faktisk var i beskæftigelse.

Tabel 17 Predikterede sandsynligheder for at være efterlønsberettiget beskæftiget, 2008, multinominal logit model

Alder	Fuldtidsefterlønsmodtagere	Arbejdende efterlønsmodtagere	Efterlønsberettigede beskæftigede
- År -	----- Pct. -----		
59	49,68	56,91	77,38
Konfindensinterval	47,80-51,42	55,06-58,55	75,79-78,73
60	40,97	49,93	72,79
Konfindensinterval	39,8-42,47	48,25-51,48	71,22-74,16
61	31,3	40,03	53,53
Konfindensinterval	29,75-32,81	38,30-41,69	51,69-55,23
62	22,8	31,26	42,82
Konfindensinterval	21,35-24,27	29,53-32,95	40,87-44,67
63	18,61	25,59	35,94
Konfindensinterval	17,17-20,09	23,82-27,35	33,84-37,98
64	16,43	23,15	33,31
Konfindensinterval	14,92-18,00	21,25-25,08	30,99-35,57

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

På samme måde som ovenfor kan man finde i hvor høj grad hhv. fuldtidsmodtagere af efterløn og arbejdende efterlønsmodtagere har helbred og baggrundskaraktistika som de efterlønsberettigede beskæftigede. Således har de 60-årige arbejdende efterlønsmodtagere helbred og baggrundskaraktistika, der svarer til 68 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. De 61-årige arbejdende efterlønsmodtagere har helbred og baggrundskaraktistika, der svarer til 75 pct. af de efterlønsberettigede beskæftigede. Sammenfald af helbred og baggrundskaraktistika mellem de arbejdende efterlønsmodtagere og de efterlønsberettigede beskæftigede for de øvrige aldersgrupper fremgår fra Tabel 18.

Tabel 18 Sammenfald af helbred og baggrundskaraktistika, 2008

Alder	Fuldtidsefterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede	Arbejdende efterlønsmodtagere og efterlønsberettigede beskæftigede
- År -	----- Pct. -----	
59	64,20	73,55
60	56,29	68,59
61	58,47	74,78
62	53,25	73,00
63	51,78	71,20
64	49,32	69,50

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik